

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MEDENİ HUKUK ANABİLİM DALI

YOKSULLUK NAFAKASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Esra ŞEREN DEMİREL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Cemal OĞUZ

Ankara – 2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Esra ŞEREN'e ait "Yoksulluk Nafakası" adlı çalışma, jürimiz tarafından Medeni Hukuk Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Yrd. Doç. Dr. Mehmet İSTEMİ

ye. (Danışman)

Doç. Dr. Cemal OĞUZ

ye

Yrd. Doç. Dr. Gül EFEM

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR CETVELİ.....	IV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. NAFKA	3
1. Nafakanın Tanımı.....	3
2. Nafakanın Tarihçesi.....	4
3. Nafakanın Hukuki Niteliği ve Dayanağı.....	6
4. Nafaka Alacağının Özellikleri.....	7
A. Nafaka Alacağı Alacaklının Rızası Bulunmadan Takas Edilemez.....	7
B. Nafaka Alacağı Üzerinde Rehin Tesis Edilemez.....	7
C. İlama Dayanan Nafaka Alacağı Haczedilemez.....	8
D. Henüz Doğmamış Nafaka Alacağından Feragat Edilemez.....	8
E. Nafaka Alacağının Üçüncü Bir Kişiye Temlik Edilmesi Kural Olarak Mümkün Değildir	9
F. Nafaka Alacağı Miras Yoluyla Geçmez.....	9
G. Nafaka Alacağında Zamanaşımı Süresi Özel Niteliklidir	10
H. Nafaka Alacağı Kural Olarak Nakden ve Peşin Olarak Ödenir.....	11
I. Nafaka Davasında Dava Tarihinden İtibaren Faize Hükmedilemez	11
J. Nafaka Kamu Düzeni İle İlgilidir	11
II. NAFKA ÇEŞİTLERİ.....	12
1. Bakım Nafakası	12
A. Tedbir Nafakası	13
B. İştirak Nafakası	14
C. Yoksulluk Nafakası	15
2. Yardım Nafakası.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

I. YOKSULLUK NAFAKASI	17
1. Genel Olarak	17
2. Hukuki Niteliği.....	19
3. Yoksulluk Nafakasının Koşulları	20
A. Boşanma Nedeniyle Yoksulluğa Düşme.....	20
B. Nafaka Miktarının Tespitinde Eşlerin Kusurunun Rolü	24
C. Nafaka Miktarı – Nafaka Yükümlüsünün Mali Gücü Arasındaki Orantı	26
D. Yoksulluk Nafakası Talebi.....	27
E. Yoksulluk Nafakasının Süresi	28
F. İstemle Bağlılık	30
4. Yoksulluk Nafakasının Hükümleri	34
A. Başlangıcı.....	34
B. Nafaka Miktarının Belirlenmesi.....	36
C. Nafaka Miktarının Artırılması ve Azaltılması.....	37
D. Ödenme Şekli ve Zamanı	41
E. Nafakanın Sona Ermesi	42
5. Yoksulluk Nafakasının Diğer Nafaka Türleri ile Mukayesesi	45
A. Yardım ve Yoksulluk Nafakası	45
B. Tedbir ve Yoksulluk Nafakası	46
C. İştirak ve Yoksulluk Nafakası	47
II. YOKSULLUK NAFAKASINDA USUL HÜKÜMLERİ	48
1. Taraflar	48
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme	49
3. İspat Yükü	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. YOKSULLUK NAFAKASI VE TAZMİNAT İLİŞKİSİ.....	51
1. Maddi Tazminat.....	51
2. Maddi Tazminat ile Nafaka Arasındaki Temel Farklar	53
3. Manevi Tazminat ve Yoksulluk Nafakası	53
II. TÜRK MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKUNDA NAFKA VE YOKSULLUK NAFKASINA UYGULANACAK HUKUK	55
1. Genel Olarak	55
2. Yoksulluk Nafkasına Uygulanacak Hukuk.....	56
SONUÇ	58
KAYNAKÇA	62
ÖZET	65
ABSTRACT	66

KISALTMALAR CETVELİ

BK. : Borçlar Kanunu

Bkz. : Bakınız

E. : Esas

HD : Hukuk Dairesi

HUMK: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İHFM : İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası

İİK. : İcra ve İflas Kanunu

K. : Karar

Mad. : Madde

MK : Medeni Kanun

S. : Sayı

s. : Sayfa

vd : Ve devamı

vs. : Vesaire

Y. : Yargıtay

GİRİŞ

Yoksulluk nafakası, boşanma davası sonunda, kanunun öngördüğü koşulların gerçekleşmesi halinde, kusuru daha ağır olmayan eş lehine hükmedilen boşanmanın mali sonuçlarına ilişkin bir kurumdur.

Aile, toplumun temelini oluşturan en önemli topluluktur. Anayasa'nın 41. maddesinde " Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri, ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" demek suretiyle ailenin önemi üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede hüküm gereği, ailenin kuruluşu, işleyişi, çözülmesi ve aile fertleri arasındaki ilişki Medeni Kanunda ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

Tüm bu düzenlemelerin amacı, ideal aile düzeni kurmak ve toplumun en önemli temel taşıını korumaktır. Ailenin korunmasından kasıt, evlilik birliğinin ve birliği oluşturan fertlerin, birliğin sona ermesinden sonra da hayatlarını sürdürebilecek önlemler alınması, müşterek çocukları giderlerinin ve eğitimlerinin sağlanmasıdır. Yani, bu açıdan yoksulluk nafakası, aile birliğini oluşturan bireylerin belirli koşulların gerçekleşmesi halinde boşanmadan sonra da karşılıklı yardımlaşma, bakım ve gözetim yükümlülüklerinin devam etmesi ve zor durumda bulunan eşe maddi katkıda bulunulması gerektiği görüşünün sonucudur.

Bu tez çalışmasında, yoksulluk nafakasına ilişkin düzenlemeler incelenmiş, bu düzenlemelerin amacına ulaşp ulaşmadığı, nafaka koşulları, 4721 Sayılı Yeni Medeni Kanun ile değiştirilen hükümler incelenerek, sonuçları üzerinde durulmuştur.

Genel olarak, nafaka kavramı, nafakanın tarihsel süreç içerisindeki gelişimi, çeşitleri, diğer nafakalarla karşılaştırılması, yoksulluk nafakasının Türk Aile Hukuku içerisindeki yeri, hükümleri, tazminat kavramı, yoksulluk nafakası ve tazminatlar arasındaki ilişki, Milletlerarası Özel Hukukta yoksulluk

nafakasına uygulanacak kurallar, doktrin ve yargı kararları doğrultusunda incelenmiş, 4721 Sayılı Yeni Medeni Kanun ile Eski Medeni Kanun hükümleri karşılaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. NAFKA

1. Nafakanın Tanımı

Nafaka sözlük anlamı itibariyle; geçimlik; yasaların belirlediği durumlarda, genellikle, zaruret içinde bulunan kimseye kanunda belirtilen yükümlüler tarafından verilmesi gerekli yardımlardır¹.

Nafaka Medeni Hukukumuzda bazı şahısların iâşe ve bakımını sağlama borcu yükleyen ve zaruret içinde bulunan hısımlara yardım zorunluluğu içeren bir kurumdur².

Anayasa'nın 41. maddesi Ailenin Korunması başlığını taşımaktadır. Maddede belirtildiği üzere aile Türk toplumunun temelini teşkil etmektedir. Türk toplumunun temelini teşkil eden ailede evlilik birliği evlenmeyle kurulmuş olur (TMK madde 185). Evlilik birliğini oluşturan eşler, birliğin mutluluğunu sürdürmek, çocukların bakımı, eğitim ve gözetimini beraberce sağlamak, birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve dayanışma içinde olmak yükümlüğü altındadırlar.

Aile bireyleri arasındaki dayanışma yükümlülüğü, bu bireylerden yardıma muhtaç olanlara diğerlerinin yardım etmesini gerektirmektedir. Türk hukuk sisteminde, sosyal yaşamın temelini oluşturan aile düzenini korumak ve aileyi meydana getiren bireylerin zaruret haline düşmelerini önlemek

amacıyla, kanunda sayılan hısımlar arasında nafaka yükümlülüğü öngörülmüştür³.

¹ YILMAZ, Ejder; "Hukuk Sözlüğü", 5. baskı, s. 605, Ankara 1996.

² ERGENEKON, Yılmaz; Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları, s.9, Ankara 1966.

³ RUHİ, Ahmet Cemal; Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili, s. 18-19, Ankara- 2003.

İnsanlar çeşitli nedenlerle yoksul ve yardıma muhtaç bir duruma düşebilirler. Bu durumdaki kişiye refah içindeki hısımlarının yardım etmesi ahlak kurallarının gereğidir. Kanun koyucu bu yükümlülüğü kanuni bir ödev haline getirmiştir⁴. Ancak, sadece hısımlık ilişkisinin varlığı her zaman yardım yükümlülüğüne esas olamaz. Aile bireyleri arasında olması gereken dayanışma, maddi ve manevi menfaat ortaklığı ancak birinin geçim sıkıntısına maruz kalması halinde diğerlerinin ona yardım etmesini gerektirmektedir⁵.

Medeni Hukuk Sistemimizde aile bireylerinin zaruret haline düşmelerini önlemek amacıyla ve diğer bazı kişilerin geçim ve bakımını sağlama borcu yükleyen veya bu kişileri zaruret halinde bulunan hısımlarına yardımda bulunmaya zorlayan kurumlara yer verilmiştir. Değişik isimler altında ve farklı amaçlara yönelmiş olsa da, hukuksal bir kurum olarak “nafaka” günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

2. Nafakanın Tarihçesi

Nafaka kavramı, tarihsel süreç içerisinde toplumdan topluma dayanağını oluşturan dini, ahlaki ve sosyal düşüncelerdeki değişmelere ve gelişmelere bağlı olarak farklılıklar arz etmiştir. Zaman içerisinde, devlet yapılarının sosyal ve ekonomik gelişmelerine paralel olarak muhtaç kişilere yardım kavramı, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak düşünülmüş ve bu kavramın bir parçası olan nafaka yükümü yasal düzenlemelere konu olmuştur.

Eski Atina Hukuk Sisteminde çocukların babalarına nafaka yükümlülüğü mevcut idi. Ancak bu yükümlülük çocuğun meşru olmasına ve babanın bir san’at öğretmesine bağlı idi. Yine, karı-kocanın boşanması

⁴ KALELİ, Şakir; “Nafaka Davaları”, YD 1978, sayı 1-2, s. 115.

⁵ ERDEM, Sibel; “Yoksulluk Nafakası”, s.3, İstanbul 1992.

mümkün idi ve karının hiçbir kabahatinin olmadığı durumlarda koca nafaka ödemekle yükümlü idi⁶.

Roma Hukuk Sisteminde Justinianus dönemine kadar mutlak hakim baba idi. Ancak Justinianus döneminde (M.S. 527-565) kadınlara miras hakkı tanınmış ve evlenme kanuni bir sözleşme haline getirilmiştir⁷.

Fransa'da kadın ancak Fransız İhtilali'nden sonra statü değişikliği elde etmiştir. 1907 yılında çıkarılan kanun ile kadına kendi emeği ile sahip olduğu şeyler üzerinde tasarruf hakkı tanınmıştır⁸.

İslam Hukuku'nda ise kadın tam fiil ehliyetine sahiptir. Kadın kocasından mehir isteyebilir ve bu istemi yerine getirmek koca için zorunludur. Yine koca karısına ve bu kadından doğan çocuğuna nafaka temin etmek zorundadır⁹. Ancak kadının nafaka alabilmesi için, meşru ve makul bir sebep olmadıkça kocasını terk etmemesi ve ona itaatten imtina etmemiş olması gerekmektedir¹⁰.

Medeni Kanunumuzun 1926 yılında yürürlüğe girmesinden önce ihtilafların ve uyumsuzlukların çözümünde Mecelle-i Ahkamı Adliye hükümleri uygulanmakta idi. Ancak, Mecelle'de nafakaya ilişkin her hangi bir hüküm mevcut olmadığından bu konudaki uyuşmazlıklarda 1917 yılına kadar "Fıkıh" prensiplerine göre çözümler bulunmakta idi. 1917 yılında ise nafakaya ilişkin dava ve ihtilaflarda uygulanmak üzere "Kitabül Nafakat" hazırlanmış ve İsviçre'den iktibas edilen Medeni Kanunumuz 1926 yılında yürürlüğe girene kadar nafakaya dair ihtilaflar bu eserdeki hükümlere göre karar verilmiştir¹¹.

⁶ DOĞANAY, İsmail; "Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları",s.10 vd, Ankara 1961

⁷ CİN, Halil; " Tarih Boyunca Kadının Hukuki Statüsü Açısından Türk Kadınının Durumuna Kısa Bir Bakış", s.3, Konya 1991.

⁸ CİN; s.7.

⁹ CİN; s.8 vd.

¹⁰ DOĞANAY; s.4.

¹¹ DOĞANAY; s.8.

3. Nafakanın Hukuki Niteliği ve Dayanağı

Türk Borçlar Hukuk sisteminde borç kaynakları çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Borcun doğumunda iradenin rolü bakımından ikili ayırım yapılmıştır. Buna göre;

Birinci grubu irade sonucu doğan borçlar oluşturur. İradenin arzu ettiği sonucun meydana gelmesi ile oluşan borçlara hukuki işlemde doğan borçlar denilmektedir. İradenin kusurlu ve kanuna aykırı olması sebebiyle başkasına verilen zararın tazmini biçiminde doğan borçlara haksız fiilden doğan borçlar denilmektedir.

İkinci grubu irade dışı doğan borçlar oluşturmaktadır. Bir şahsın mal varlığının aleyhine haklı bir sebep olmaksızın zenginleşmesi sebebiyle meydana gelen borçlara sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlar olarak adlandırılır. Doğrudan kanunun getirdiği yükümlülüğünden doğan borçlara ise kanundan doğan borçlar denilmektedir¹².

Nafaka borcu da kanundan kaynaklanan bir yükümlülüktür. Her ne kadar tüm borçlar kaynağını kanundan almakta ise de, nafaka borcu kanunun öngördüğü grupların birine girmemektedir. Nafaka borçlusu ve alacaklısı, nafakanın miktarı, ödeme biçimi v.s. hususlarda aralarında sözleşme yaptıklarında bu sözleşme nafaka borcuna akdi bir nitelik kazandırmaz. Nafaka isteme hakkı, kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde kendiliğinden doğmaktadır. Nafaka, kanundan doğan bir yükümlülüktür ve tarafların arasında yaptıkları sözleşme sadece nafakanın kapsamını ve ödeme biçimini belirlemektedir. Nafaka şahsa bağlı bir hak olup, nafaka davası açıldıktan sonra malvarlığı hakkına dönüşür¹³.

¹² RUHİ; s.19.

¹³ RUHİ; s.19-20.

4. Nafaka Alacağıın Özellikleri

Nafaka alacağı şahsa bağı haklardan olup kendisine mahsus özellikler taşımaktadır. Borçlu alacaklı ilişkisinde borçlunun borcu usulüne göre ödemesi ile ilişki sona ermekte iken, nafaka yükümlülüğü ise genellikle tek bir ödeme ile sona ermez. Bunun tek istisnası ise yoksulluk nafakasında sermaye olarak yapılan ödeme oluşturmaktadır. Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusu arasında devamlı bir borç ilişkisi mevcuttur. Bu ilişki dolayısıyla yapılacak ödemeler sabit değildir ve halin icabına göre, artar, azalır, sona erer, tekrar istemde bulunulabilir¹⁴. Nafaka alacağıın şahsi olması ve kendine mahsus özelliklerinden çıkan sonuçlar:

A. Nafaka Alacağı Alacaklının Rızası Bulunmadan Takas Edilemez

Nafaka lehine karar verilen şahsın ihtiyaçlarını gidermek amacını taşıdığından, nafaka alacaklısı razı olmadığı sürece nafaka borçlusu olduğu kimsedeki alacağı ile nafaka borcunu takas edemez (BK mad. 123/2). Nafaka alacağı özel niteliği itibarıyla fiilen alacaklıya verilmesi icap eder. Ancak; nafaka alacaklısının nafaka alacağı borçlusuna olan bir borcunu takas etmesi mümkündür. Sadece nafaka alacaklısının takas beyanı, bu takası sağlamaya yeterlidir¹⁵.

B. Nafaka Alacağı Üzerinde Kural Olarak Rehin Tesis Edilemez

Rehinli alacaklı, rehin hakkı ile üzerinde rehin tesis edilmiş olan alacaklar ve benzeri temliki mümkün hakları borcun ödenmemesi halinde paraya çevirerek alacağını tahsil edebilir. Alacaklar ve temliki mümkün olan diğer haklar üzerinde rehin tesis edilebilir. Nafaka alacağı temlike elverişli olmadığı için üzerinde rehin tesis edilemez¹⁶. Bu durumun istisnası ise, birikmiş nafaka alacaklarıdır. Birikmiş nafaka alacakları, şahsa bağı olma

¹⁴ RUHİ; s.127.

¹⁵ RUHİ; s.128.

¹⁶ OĞUZMAN, Kemal/ SELİÇİ Özer; “Eşya Hukuku”, s.914, 6. Bası, İstanbul 1992.

niteliğini kaybettiklerinden temlikî mümkündür ve bu nedenle üzerinde rehin tesis edilebilir¹⁷.

C. İlama Dayanan Nafaka Alacağı Haczedilemez

Nafaka alacaklarının haczedilmesi hususu nafakanın mahkeme ilamına dayalı olup olmamasına göre farklılıklar arz etmektedir. Mahkeme ilamına dayanan nafaka alacaklarında, mahkeme nafaka miktarını nafaka alacaklısının geçinmesi için zorunlu olan miktar olarak takdir ettiğinden bu nafaka alacağının haczi mümkün değildir¹⁸.

Nafaka alacağının mahkeme ilamına dayanmadığı, taraflar arasındaki sözleşmeye dayandığı hallerde, nafaka alacaklısının geçimi için gerekli miktar icra memurunca tenzil edildikten sonra kalan kısım haczedilebilir¹⁹.

D. Henüz Doğmamış Nafaka Alacağından Feragat Edilemez

HUMK mad.91 feragat müessesesini düzenlemiştir. Bu hüküm gereğince feragat, davanın taraflarının istem sonucundan vazgeçmesidir. Nafaka alacaklısı açılan nafaka davasında ya da nafaka ilamına dayanılarak yapılan icra takibinden feragat edebilir²⁰. İşlemiş nafaka alacağından feragat etmek de mümkündür²¹.

Ancak, nafaka alacaklısının doğmamış nafaka alacağından feragat etmesi mümkün değildir. Yani; nafaka alacaklısının nafaka borçlusu ile kendisinden gelecekte nafaka talebinde bulunmayacağına dair yaptığı sözleşme geçerli değildir²². Alman Hukuku'nda da aynı prensip

¹⁷ERGENEKON; s. 37, ÖZTAN; s.590, KÖPRÜLÜ, Bülent/ KANETİ, Selim; "Aile Hukuku", s.294, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, İstanbul 1989.

¹⁸ OĞUZMAN, Kemal/ DURAL, Mustafa; "Aile Hukuku", s.389, İstanbul 1998; ÖZTAN, Bilge; "Aile Hukuku", s.590, 3. Baskı, Ankara 2000; RUHİ; s.128.

¹⁹ KURU, Baki/ ASLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder; "İcra ve İflas Hukuku", s. 297-298, 14. Baskı, Ankara 2001.

²⁰ ERGENEKON; s.39.

²¹ OĞUZMAN/ DURAL; s.390.

²²ERGENEKON; s.38; ÖZTAN; s.590; AKINTÜRK, Turgut;"Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, 2. Cilt, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul 2002.

benimsenmiştir. Alman Medeni Kanunu mad.1614/1 gereğince gelecek zaman için nafakadan feragat edilemez. Geçmiş zaman veya şimdiki zaman için nafakadan feragat edilebilir²³.

Dava veya takip aşamasında nafakadan feragat edilmiş olsa dahi HUMK mad. 91-93 gereğince, daha sonra yeni bir nafaka davası açılması mümkündür²⁴.

E. Nafaka Alacağının Üçüncü Bir Kişiyeye Temlik Edilmesi Kural Olarak Mümkün Değildir

B.K. mad. 162-172 alacağın temlik hususunu düzenlemiştir. Bu hükümler gereğince; kanun veya sözleşme ile veya işin mahiyeti gereği men edilmiş olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir şahsa temlik edebilir. İşin mahiyeti icabı alacağın temlikinin yasaklanabilmesi için, temlik işleminin alacaktan beklenen amacın gerçekleşmesine engel olması veya amacı tehlikeye sokması gerekmektedir. Nafaka alacağı da el değiştirmekle sahip olduğu sosyal amaca yabancılaşacağı ve alacaklının şahsı ve ihtiyaçları göz önüne alınarak takdir edildiği için, işin mahiyeti gereği başkasına devredilemez²⁵. Birikmiş nafaka alacakları ise, amacı gerçekleştirememiş olduğundan şahsa bağlı olma niteliğini de kaybetmektedir ve temlik edilmeleri mümkündür²⁶.

F. Nafaka Alacağı Miras Yoluyla Geçmez

Nafaka hakkı şahsi bir hak olduğundan, alacaklının veya yükümlüsünün ölümü ile sona erer²⁷. Ancak; nafaka davası açıldıktan sonra bu hak malvarlığı hakkına dönüştüğünden, alacaklının ölümü ile de ölenin terekesine dahil olur ve mirasçılar külli halef olarak davaya devam edebilirler.

²³ RUHİ; s.129 (Dipnottan alıntı).

²⁴ TEKİNAY, Selahattin Sulhi; “Türk Aile Hukuku”, s.598, 7. Bası, İstanbul 1990.

²⁵ AKINTÜRK; s.448, ÖZTAN; s.590.

²⁶ bkz. s.8.(Bölüm 1, Nafaka, Nafaka Alacağının Özellikleri)

²⁷ AKINTÜRK; s.448, ERGENEKON; s.40, ÖZTAN; s.590, TEKİNAY; s.597.

Mirasçılar tarafından açılan nafaka davası, davanın açıldığı gün ile ölümün gerçekleştiği gün arasındaki sürede nafaka alacağı ile sınırlı olarak yürütülebilir²⁸. Nitekim Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 06.05.1974 gün ve E.1974/2936, K.1974/2795 numaralı kararında “...Nafaka davası açıldıktan sonra davacı veya davalı ölürse, bu döneme ait nafakaya inhisar etmek üzere, mirasçılar külli halef sıfatı ile davaya devam edebilir...”²⁹ hükmünü tesis etmiştir.

Aynı şekilde kural olarak nafaka yükümlülüğü de mirasçılara geçmez. Ancak nafaka davası açıldıktan sonra yukarıda da belirtildiği üzere, bu hak malvarlığı hakkına dönüştüğünden alacaklı, nafaka borçlusunun mirasçılarına karşı davaya devam edebilir. Fakat nafaka alacaklısının davayı yürütme imkanı dava tarihi ile ölüm tarihi arasındaki nafaka borcu ile sınırlıdır³⁰. Mahkeme tarafından karara bağlanmış ve ölüm anına kadar ödenmemiş birikmiş nafakalarda, borçlu ölmüşse mirasçılarınca ödenecek, nafaka alacağı da alacaklısı ölmüşse onun mirasçılarınca tahsil edilecektir³¹.

G. Nafaka Alacağında Zamanaşımı Süresi Özel Niteliklidir

B. K. mad. 125 gereğince, kanunda farklı bir süre öngörülmedikçe tüm alacaklar on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Ancak; kanunda daha kısa veya daha uzun süre öngörüldüğü takdirde bu süreler göz önüne alınır. Mahkeme ilamına dayalı olarak bir takip yapıldığında, son işlem üzerinden on yıl geçmekle nafaka alacağı zamanaşımına uğrar. İlam ve ilam sayılan belge dışında kararlaştırılan yani anlaşma ile belirlenen yoksulluk nafakaları tahakkuk ettiği takipten itibaren beş yıl içinde zamanaşımına uğrar. Bu süre geçirildikten sonra nafaka talep edilemeyecektir³².

²⁸ RUHİ; s.131.

²⁹ RUHİ; s.131(Dipnottan aynen alıntı).

³⁰ AKINTÜRK; s.448, OĞUZMAN/DURAL; s.389.

³¹ OĞUZMAN/DURAL; s.388, ÖZTAN; s.590, TEKİNAY; s.597.

³² ÖZÜĞÜR, Ali İhsan; “Türk Medeni Kanununun Yeni Düzenlemelerine Göre Gerekçeli-Açıklamalı- İçtihatlı Nafaka Hukuku”, s.207, 2. Baskı, Ankara 2002.

Zamanaşımına uğramış borç eksik borç niteliğindedir. Alacaklının borcun yerine getirilmesi için açtığı davada cevap süresi içerisinde borçlu zamanaşımı def'inde bulunabilir ve bu durumda hakim davayı reddeder. Ancak; borçlu süresi içerisinde bu def'ide bulunmazsa veya cevap süresinden sonra bulunursa alacaklı taraf muvafakat etmediği takdirde, hakim borcun ödenmesine hükmeder³³.

H. Nafaka Alacağı Kural Olarak Nakden ve Peşin Olarak Ödenir

Nafaka alacaklarında kural, her ayın başında peşin olarak ödeme yapılmasıdır. Ancak; bu durumun istisnasını yoksulluk nafakası oluşturmaktadır. MK mad. 176/1 gereğince; hakim yoksulluk nafakasının toptan veya irat biçiminde ödenmesine karar verme yönünde takdir yetkisi vardır. Ancak, hakim bu takdir yetkisini kullanırken tarafların ekonomik ve sosyal durumlarını belirler ve nafaka borçlusunun toptan ödeme gücünün olup olmasına göre karar tesis eder³⁴.

I. Nafaka Davasında Dava Tarihinden İtibaren Faize Hükmedilemez

Nafaka dava tarihinde belirli ve ödenmesi istenebilir bir alacak değildir. Kanunda öngörülen koşullarla hâkimin takdirine bağlıdır ve nafakaya ancak ödenmesi istenebilir olduğu ve nafaka borçlusu temerrüde düştüğü tarihten itibaren faiz yürütülebilir³⁵.

J. Nafaka Kamu Düzeni İle İlgilidir

Nafaka iç hukukta kamu düzeni ile ilgilidir. Nafaka davasında her iki taraf yabancı olsa bile Türk mahkemeleri, davalının muvafakatını aramaksızın açılan davaya bakabilir³⁶.

³³ EREN, Fikret; “Borçlar Hukuku Genel Hükümler”, s.90-91, Cilt I, Gözden Geçirilmiş 6. Bası, İstanbul 1998.

³⁴ ÖZÜĞÜR; s.200.

³⁵ ÖZÜĞÜR; s.208.

³⁶ AKINTÜRK; s.449, OĞUZMAN/DURAL; s.390.

II. NAFKA ÇEŞİTLERİ

Türk Medeni Kanunu'nda nafakalar iki temel grupta incelenmektedir:

1. Bakım Nafakası

Bakım nafakaları, doğum ve evlenme gibi olaylardan kaynaklanır³⁷.

Eski Medeni Kanun mad. 152 gereğince koca evlilik birliğinin reisi idi ve evin, karı ve çocukların giderleri ona aitti. Yine mad. 151'e göre karı, koca ve çocuklarına bakmakla, kocasına yardım ve dayanışma ile yükümlüydü. Bu maddelerden de açıkça görüldüğü üzere evlilik birliği içerisinde koca birinci derece bakım yükümlüsü idi.

4721 Sayılı Yeni Medeni Kanun ise evlilik birliği içerisinde eşlerin eşitliği ilkesini benimseyen hükümler getirmiştir. Nitekim mad. 185'de eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraber özen göstermekle yükümlü oldukları; yine eşlerin birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Yine mad. 186 gereğince, eşlerin oturacakları konutu birlikte seçecekleri, birliği beraberce yönetecekleri ve eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları düzenlenerek Eski Medeni Kanun'dan farklı olarak eşlere evlilik birliği içerisinde eşit derecede bakım yükümlülüğü getirilmiştir.

Bakım nafakası, tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası olarak üçe ayrılmaktadır³⁸.

³⁷ ÖZTAN; s.580.

³⁸ ÖZTAN; s.580.

A. Tedbir Nafakası

Tedbir nafakası, Medeni Kanun mad.197/2 ve mad. 169'da düzenlenmiştir. Bu nafaka, boşanma ve ayrılık davası açılmadan önceki dönemde evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin taraflarca yerine getirilmemesi, birlikte yaşamaya ara verilmesi halinde ve boşanma ve ayrılık davası açılması sırasında, hak sahibinin mali yönden desteklenmesi suretiyle evlilik birliğini kurtarmak amacıyla öngörülmüştür.

Ayrıca Medeni Kanun'un değişik maddelerinde tedbir nafakası mahiyetinde başka düzenlemeler de mevcuttur. Batıl bir evlilik hâkim kararıyla sona erdirilebilir. Bu karara kadar geçerli bir evliliğin tüm sonuçlarını doğurur (MK. mad. 156). Butlanla sakat evlilik sona erdirilinceye kadar eşler, MK. mad.169 ve 197/2'nin tanıdığı nafaka talep etme ve ayrı yaşama haklarına sahip olacaktır.

Yine, çocuklar lehine de tedbir nafakasına hükmedilebilir. MK. mad. 185/2 gereğince, eşler, evlilik birliğinin devamı süresince çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermek mecburiyetindedir. Hâkim, boşanma ve ayrılık davası açılmadan önceki dönemde taraflardan birinin veya her ikisinin istemi üzerine aile yükümlülüklerini yerine getirmeyen tarafı uyarır ve yükümlülüklerini yerine getirmeye davet eder. Yerine getirmemesi halinde, tedbir nafakasına karar verir (MK.mad.195). Boşanma ve ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince, çocukların bakımına dair gereken önlemleri kendiliğinden alır ve dava devam ederken çocuk yanında bulunmayan diğer eşin çocukların bakım ve geçimine hangi ölçüde katkıda bulunacağı hâkim tarafından belirlenir³⁹. Çocuğun bakımından kasıt sadece maddi katkı değildir. Çocuğun ruhen ve bedenen gelişimi için gerekli tüm giderleri kapsar⁴⁰.

³⁹ KÖPRÜLÜ/KANETİ; s.187.

⁴⁰ OĞUZMAN/DURAL; s.270.

MK mad. 282/3 gereğince; evlatlık evlat edinme ile taraflar arasında soy bağı ilişkisi kurulur. Evlat edinilenin ana ve babasına ait hak ve yükümlülükler evlat edinene geçer (MK. mad. 314/1). Evlatlık ilişkisi kurulduktan sonra evlat edinenin evlat edindiği çocuğa karşı nafaka yükümlülüğü söz konusu olur. Evlatlık ilişkisinin kurulması ile asıl ana ve babanın nafaka yükümlülüğü sona erer⁴¹. Ancak bu durumun istisnası, evlat edinenin acze düşmesi durumunda, evlatlık verilen çocuk asıl anne ve babadan nafaka isteyebilme halidir⁴². Evlat edinen kimse, evlatlık ergin oluncaya kadar ona bakmak zorundadır. Bakım yükümlülüğünü yerine getirmeyen evlat edinene karşı küçük olan evlatlığın, evlat edinen kişiden nafaka isteme hakkı bulunmaktadır.

14 Ocak 1998 tarih ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un 1. maddesine göre, Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların ya da aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığı kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi halinde, Aile Mahkemesi Hâkimi kendiliğinden meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak uygun göreceği tedbirleri alabilir⁴³.

B.İştirak Nafakası

İştirak nafakası velayet hakkı kendisine bırakılmayan eşin çocuğun bakım ve eğitim masraflarına katılımı sağlamak için getirilmiş bir müessesedir⁴⁴. İştirak nafakasına ödenmesi gereken haller:

a) Butlanına Karar Verilen Evlilikten Doğan Çocuklar İçin (MK. mad.157)

⁴¹ RUHİ, Ahmet Cemal; “ Türk Hukuku’nda Evlat Edinme ve Evlat Edinme İle İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye’de Tanınması”, s.55-56, Ankara 2002.

⁴² RUHİ; Nafaka, s.33.

⁴³ RUHİ; Nafaka, s.33.

⁴⁴ ÖZTAN; s.565.

b) Ayrılık Halinde Velayeti Taraflardan Birine Verilen Çocuklar İçin (MK mad. 170)

c) Boşanma Halinde Velayet Hakkının Taraflardan Birine Verilmesi Halinde (MK. mad.182, MK. mad. 336/3)

d) Ortak Hayata Fiilen Son Verilmesi Halinde Velayet Hakkı Taraflardan Birine Verilen Çocuklar İçin (MK. mad. 197/1, MK. mad. 336/2)

e) Evlilik Dışı Doğan Çocuklar İçin (MK mad. 282, MK. mad. 332, MK. mad. 333, MK mad. 337/1)

C.Yoksulluk Nafakası

Boşanma ile eşler arasındaki nafaka yükümlülüğü sona erer ve eşlerin bizzat kendi geçimlerini temin etmeleri gerekir. Ancak; kanun koyucu sosyal ve ahlaki düşüncelerle yoksulluk nafakasını kabul etmiştir. MK. mad. 175’de düzenlenmiştir. Bu nafaka türü tez konusunu teşkil etmektedir ve amacı, niteliği, koşulları, sonuçları ayrıntılı olarak İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Bölümlerde incelenecektir.

2. Yardım Nafakası

Bireyler arasında karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma, zor günlere birlikte katlanma, karşılıklı fedakârlıklarda bulunma yükümlülüğü, Türk Medeni Kanunu’nda en geniş anlamda aile için öngörülmüştür⁴⁵. Bu husus, ahlaki bir yükümlülük olarak bırakılmayarak hukuki yükümlülük haline getirilmiştir⁴⁶.

⁴⁵ FEYZİOĞLU, Necmettin Feyzi; “Aile Hukuku”, s.573-575, Yeniden Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, İstanbul 1986, ÖZTAN; s.580, ZEVKLİLER, Aydın/ ACABEY, Beşir/ GÖKYAYLA, Emre; “Medeni Hukuk, Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku”, s.1025, Ankara 2000.

⁴⁶ AKINTÜRK; s.438, ÖZTAN; s.580.

Yardım nafakası; bir şahsın, kendi imkânları ile yoksulluktan kurtulamayacak olan yakınına, yaşaması için gerekli olan yardımda bulunmasıdır⁴⁷. MK. mad. 364 gereğince, herkes yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üst ve alt soyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Kardeşlerin nafaka yükümlülüğü refah içinde bulunmalarına bağlıdır. Eski Kanundan farklı olarak yürürlükteki Kanuna üçüncü fıkra olarak, “eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır” hükmü eklenmiştir. Yardım nafakası yükümlüğü karşılıklıdır. Üst soy ile alt soy ve kardeşler birbirlerine nafaka vermekle yükümlüdür⁴⁸.

Yine MK mad. 366 gereğince, nafaka istemeye hakkına sahip olan kimseye, resmi veya kamuya yararlı bir kurumda bakılmakta ise, bu kurum veya kuruma bağlı olan idare, nafaka yükümlüsü olan kimseden yardım nafakası isteminde bulunabilir.

Yardım nafakası talebinde bulunulacak olan dava açılırken MK. mad. 365/1 gereğince mirasçılıktaki sıra göz önünde tutulur. İlk sırada, istemde bulunanın alt soyu, ikinci sırada ana ve babası, üçüncü sırada ise refahta olmaları koşuluyla kardeşleri, dördüncü sırada büyük ana ve büyük babaları, en son sırada ise büyük ana ve babaların ana ve babaları gelmektedir⁴⁹.

⁴⁷ RUHİ; s. 95.

⁴⁸ RUHİ; s. 95.

⁴⁹ AKINTÜRK, s.441, KÖPRÜLÜ/KANETİ; s.290, OĞUZMAN/DURAL; s.384.

İKİNCİ BÖLÜM

I. YOKSULLUK NAFAKASI

1. Genel Olarak

Medeni Kanun'un 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakası, boşanma sonucu yoksulluğa düşecek olan boşanmada kusuru daha ağır bulunmayan eşe, ekonomik durumu daha iyi olan eş tarafından ekonomik gücü oranında süresiz olarak yardım edilmesini öngörür. MK. mad. 184/5 gereğince; taraflar yoksulluk nafakasının miktarını ve süresini sözleşme ile kararlaştırabilir. Ancak, sözleşmenin geçerlik kazanması için hakim onayı şarttır.

Tarafların aralarında yaptıkları bu sözleşmenin hukuki niteliği konusunda değişik görüşler söz konusudur. Bir görüşe⁵⁰ göre anlaşma özel hukuk niteliğinde bir sözleşmedir. Diğer bir görüş⁵¹, anlaşmayı usul hukuku özellikleri taşıyan özel hukuk sözleşmesi olarak nitelendirmektedir. Bir başka görüş⁵², anlaşmanın hakim onaylamasında önce ve sonra farklı nitelik taşıdığını; hakim onaylamasından önce özel hukuk niteliğinde olduğunu, hakim onaylamasından sonra ise boşanma kararının ayrılmaz bir parçası olduğundan hukuki uygulanma gücü kazanacağını ve özel hukuk niteliğini kaybedeceğini kabul etmektedir. Bir diğer görüş ise⁵³, bu anlaşmanın mahkeme önündeki sulhün bir diğer türü olduğunu benimsemiştir. Burada, boşanmanın yan sonuçlarını düzenleyen sulh anlaşması vardır. Zira, sulhte olduğu gibi taraflar uyuşmazlığın bazı noktalarından vazgeçerek çözüme

⁵⁰ BÜHLER/SPÜHLER, "Familienrecht", 1. Abt., Eherecht, Teilbd.1,2.Hälfte, Bern, 1980 Art.158N.145, HINDERLING/STECK; "Das schweizerische Ehescheidungsrecht, 4. Auflage, Zürich, 1995, 521, GRASSINGER, Elçin; "Boşanma Davalarında Eşlerin Boşanmanın Tali Sonuçlarına İlişkin Konularda Anlaşma Yapmaları ve Konu İle İlgili İsviçre Federal Mahkemesinin Kararı", s. 239, S.3 Cilt LV, İHFM, Türkan Rado'ya Armağan, İstanbul 1997.

⁵¹ BÜHLER/SPÜHLER; s.146.

⁵² BÜHLER/SPÜHLER; s.146-147, HINDERLING/STECK; s.522.

⁵³ BÜHLER/SPÜHLER; s.148, HINDERLING/STECK; s.522.

ulaştırmaktadırlar. Yani hakimın onaylaması taliki şarta bağlı mahkeme içi sulhtür.

Taraflar arasında bu tür bir anlaşmanın olmadığı hallerde yoksulluk nafakası talep edecek olan eş, boşanma davasıyla veya boşanma davası sonrasında açacağı bir dava ile talep edebilir.

Yoksulluk nafakası kurumu, 743 Sayılı Eski Medeni Kanun'un 114. maddesinde düzenlenmiş idi. Ancak bu madde 04.05.1988 tarihli 3444 Sayılı Kanun ile değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerden önce, yoksulluğun büyük bir yoksulluk olması gerekiyordu. 3444 Sayılı Kanun değişikliği'nden sonra yoksulluğun derecesi kaldırılmış ve her derecedeki yoksulluk için nafaka talep edilebilmesi hükmü getirilmiştir. Ayrıca, değişiklikten önce yoksulluğa düşme ihtimali olan eşten bahsedilmekte iken değişiklik ile yoksulluğa düşecek eşten bahsedilmiştir.

Yine 3444 sayılı değişiklikten önceki metinde, nafaka isteyebilecek olan eşin tamamen kusursuz olması ilkesi kabul edilmişken, değişiklikten sonra nafaka isteyecek eşin diğer eşten daha az kusurlu olması halinde nafaka talep edebileceği düzenlenmiştir.

Yine aynı Kanun değişikliği ile boşanma nedeniyle yoksulluğa düşerek nafaka talep etme hakkı, her iki eşe de tanınmış, ancak; yoksulluğa düşecek kusursuz ya da daha az kusurlu olan kocanın karısından yoksulluk nafakası isteyebilmesi talebi "kadının hali refahta olması" na bağlanmış idi. 4721 Sayılı halen yürürlükteki Medeni Kanun ile eşler arasındaki bu ayrım tamamen kaldırılmış ve her iki eş için aynı koşullarla nafaka talep edebilme hakkı tanınmıştır (MK. mad.175).

3444 Sayılı Kanun ile nafaka alacaklısı eşin yoksulluğunun ortadan kalkması, haysiyetsiz yaşam sürmesi, bir evlenme akdi olmadan başkasıyla fiilen karı-koca hayatı yaşaması, evlenmesi ya da eşlerden birinin ölmesi halinde hakimın nafakayı kaldırabileceği veya azaltabileceği, nafaka

borçlusunun ödeme gücünün nafakaya göre azaldığı durumlarda da aynı yola başvurulacağı düzenlenmiş ve halen yürürlükte mevcut olan 4721 Sayılı Yasaya da bu hükümler aynen aktarılmıştır.

3444 Sayılı değişiklikten önce, yoksulluk nafakası sadece bir yıllığına istenebilirken, değişiklikten sonra süresiz olarak yoksulluk nafakasına hükmedilebilmektedir.

Halen yürürlükteki Medeni Kanun'dan önce nafakanın ne zamana kadar isteneceği konusunda her hangi bir hüküm mevcut değildi. Bu nedenle boşanma davası kesinleştikten sonra nafaka istenip istenemeyeceği konusunda gerek Yargıtay'ın içtihatları gerek ise hakim görüş boşanma kararı kesinleştikten sonra da ayrı bir dava açılarak nafaka talep edileceği yönünde boşluğu doldurmuştur⁵⁴.

2. Hukuki Niteliği

Eski Medeni Kanun mad. 152 gereğince; evlilik birliği içerisindeki bakım yükümlülüğü kocaya olup, bu yükümlülük ise boşanma ile son bulmakta idi. Ancak, kanun koyucu ahlaki ve sosyal gerekçelerle, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşecek olan ve boşanmada kusuru daha ağır olmayan eşin, evlilik sona ermiş olmasına rağmen şartları gerektirdiğinde süresiz olarak diğer eş tarafından ekonomik yönden desteklenmesini uygun görmüştür. Böylece bakım yükümlülüğünün belli şartlar gerçekleştiğinde boşanmadan sonra da kısmen devamını sağlamayı amaçlamış⁵⁵ ve ilgili hükmü değiştirerek yürürlükte bulunan yeni Medeni Kanunda, her iki eş içinde eşit olarak bakım yükümlülüğü getirilmiştir. Bunun doğal sonucu olarak

⁵⁴ “.... Boşanma hükmünün tali sebeplerle bozulması halinde boşanma hükmü kesinleştiğinden bu dava içinde yoksulluk nafakası ve tazminat istenemez. Harç verilerek bağımsız dava açılmalıdır....” Yargıtay 2. HD. 03.11.1992 gün ve E.1992/10487, K.1992/10704, ÖZÜĞÜR, Ali İhsan; “ Nafaka Hukuku”, s.336, 3. Baskı, Ankara 2004.

⁵⁵ TEKİNAY; s.262, FEYZİOĞLU; s.396, AKINTÜRK; s. 265, ZEVKLİLER/ ACABEY/ GÖKYAYLA; s. 1035, ATEŞ, Mustafa; “Medeni Kanun’da Yapılan Son Değişiklikler Işında Yoksulluk Nafakası”, s. 471, S.4, Cilt XXIV, YD, 1998.

da nafaka ödeme yükümlülüğü her iki eş için söz konusu olmaktadır (MK.mad.175).

Yoksulluk nafakası, nafakanın türleri ayrımında da belirttiğimiz üzere bakım nafakasıdır. Yoksulluk nafakasını tazminat veya cezai şarttan ayıran özellik ise, nafaka ödeyecek olan eşin kusurunun aranmaması hususudur⁵⁶.

3. Yoksulluk Nafakasının Koşulları

A. Boşanma Nedeniyle Yoksulluğa Düşme

MK. mad. 175/1'de açıkça belirtildiği üzere; nafaka isteyen eşin "yoksulluğa düşecek taraf " olması gerekmektedir. Bu hüküm gereğince, henüz yoksulluğa düşmemiş ancak, yoksulluğa düşme olasılığının bulunduğu hallerde de yoksulluk nafakası talep edebilme imkanı tanınmıştır⁵⁷. Yoksulluğa düşme, boşanma sonucu olmalıdır. Yani, yoksulluğa düşme ile boşanma arasında illiyet bağı bulunmalıdır⁵⁸. Ancak, kendi kusuruyla yani, özensiz davranışları, kumar v.s sonucu yoksulluğa düşen eşin yoksulluk nafakası istemesi söz konusu değildir⁵⁹.

Yoksulluk ve yoksulluğun nasıl tespit edileceği husus kanunda düzenlenmemiştir. Ancak, bu konuda bir belirleme yapılması gerekir ise; çalışmayan, malvarlığı bulunmayan ve sağlık problemleri nedeniyle çalışamayan veya kazancı ile geçimini sağlayamayan ya da sağlayamayacak

⁵⁶ AKINTÜRK; s.265.

⁵⁷ RUHİ; s.70.

⁵⁸ ÖZTAN; s.387.

"... Boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceğini kanıtlayamayan eş yoksulluk nafakası talep edemez. İstemi reddedilir..." Y. 2. HD. 28.05.2002 gün ve 2002/4112 E., 2002/ 7168 K., ÖZÜĞÜR; s.215.

"...Kusursuz ve boşanma yüzünden yoksulluğa düşen davacı yararına uygun yoksulluk nafakası takdir gerekir..." Y. 2. HD. 15.09.2003 gün ve 2002/10054 E., 2002/ 11186 K., ÖZÜĞÜR;Nafaka, s.328.

"...Boşanma sonucu yoksulluğa düşmeyeceği belirlenen eş yararına yoksulluk nafakası verilemez..." Y. 2. HD. 20.05.2003 gün ve 2003/3296 E., 2003/ 7377 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.334.

⁵⁹ FEYZİOĞLU; s.397.

"...Kendi istediği ile işten ayrılan eş, yoksulluk nafakası isteyemez..." Y. 2. HD.24.11.2000gün ve 2000/12797E., 2000/14710K., ÖZÜĞÜR;s.255.

"... Davanın devamı sırasında kendi isteği ile işten ayrılan davacı için yoksulluk nafakası takdir edilemez..." Y. 2. HD. 08.07.2003 gün ve 2003/7111 E., 2002/ 10384 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.329

olan eş yoksul olarak nitelendirilebilir. Malvarlığı, düzenli bir geliri olmayan, sağlık durumu nedeniyle çalışamayan eş yoksul durumunda kabul edilmektedir⁶⁰.

Boşanmış olan eş, çalışma yeteneğinden yoksun olmakla birlikte malvarlığı veya düzenli bir geliri varsa, bu sahip olduğu malvarlıkları veya gelirinin hayat boyunca nafaka talep edenin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek derecede olması gerekmektedir⁶¹.

İhtiyaçların karşılanmasından kasıt; yeme, içme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım ve kültür v.s harcamaları karşılayabilmektir. Bu tür harcamaların karşılanamaması halinde nafaka talebinde bulunan eş yoksulluk içindedir. Bu harcamalar asgari ücretin unsurlarıdır. Yani, asgari ücretin altında geliri olan kimse yoksuldur⁶².

Yerleşik bu yargı kararlarına göre sürekli ve düzenli bir biçimde asgari ücret düzeyinde geliri olan kişi yoksul sayılmaz. Ancak, yoksulluğun göstergesi olarak Yargıtay'ca asgari ücretin altındaki gelirin kıstas olarak alınması kanaatimce uygun değildir. Zira hali hazırda ülkemizdeki ekonomik ve sosyal koşullar göz önüne alındığında asgari ücretle bireyler yukarıda

⁶⁰ AKINTÜRK; s.295, ÖZTAN; s.385; ZEVLİLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA; s.938.

“...Kendisini yoksulluktan kurtaracak seviyede düzenli bir gelire veya mal varlığına sahip olmadığı anlaşılan davacının yoksulluk talebine hakkı vardır...”. RUHİ; s.70 (dipnottan alıntı).

“...Düzenli ve yeterli geliri olmayan eş için uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekir...”. Y. 2.HD. 14.03.2002 gün ve 2002/2743E., 2002/3429K. , ÖZÜĞÜR; s.222.

“...Davacı taşınmazlarının gelir ve değerinin onu yoksulluktan kurtarıp kurtarmayacağı araştırılmadan yoksulluk nafakasına hükmolunamaz...” Y. 2. HD. 18.03.2002 gün ve 2002/3204 E., 2002/ 3866 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.367.

⁶¹ KÖPRÜLÜ/KANETİ; s.195.

“...İki katlı evi bulunan kadın yoksulluğa düşmez...”. Y. 2. HD. 02.05.1992 gün ve 1992/10404E., 1992/10861K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.433.

“... Davalının malvarlığı onu yoksulluktan kurtaracak nitelikte olduğundan yoksulluk nafakasına hükmolunamaz...” Y.2. HD. 30.01.2001 gün ve 2001/15729E., 2001/1111K., ÖZÜĞÜR; s.250.

⁶² “... Asgari ücretten az geliri olanlar yoksuldur...” Y.2.HD. 10.10.1971 gün ve 1971/9589 E.,1971/12321 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 342.

“...Asgari ücretle çalışan ve düzenli geliri olan davacı yoksulluk nafakası isteyemez...” Y. 2. HD. 20.12.2000 gün ve 2000/15019 E., 2000/ 12643 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.397.

“...Davalı sigortadan emekli olup, her ay düzenli geliri bulunmaktadır. Yoksulluk nafakası talebinin reddi gerekir...” Y. 2. HD. 09.10.2001 gün ve 2001/12371 E., 2001/13529 K., ÖZÜĞÜR;Nafaka, s.387.

belirtmiş olduğumuz ihtiyaçların bir kısmını dahi karşılamaları mümkün olmamaktadır. Bu gün itibariyle asgari ücret yine devlet tarafından belirlenen açlık sınırının oldukça altındadır. Bu nedenle, yoksulluğun asgari ücret ile tespiti ülkemiz ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte değildir. Yoksulluğun tayininde, ülkemizdeki ekonomik koşullar, tarafların gelir düzeyleri ve ortalama hayat standartları göz önüne alınarak bir belirleme yapılması daha hakkaniyete uygun olacaktır.

Yoksulluk nafakasının amacı, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan eşin hayatını devam ettirebilmesi ve geçimini sağlayabilmesi olduğundan, boşanan eşin evlilik birliği içerisindeki ekonomik imkanları sağlaması beklenemez⁶³. Aksi takdirde, bu durum yoksulluk nafakasının amacına aykırılık teşkil edecektir.

Yoksulluk nafakası isteminde bulunan eşin boşanma kararının kesinleştiği tarihte yoksulluğa düşmüş veya düşecek olması gerekir⁶⁴. Boşanma kararının kesinleştiği tarihte yoksulluğa düşmeyip, daha sonradan yoksulluğa düşme sebebiyle yoksulluk nafakası istenemez⁶⁵. Kendisi yoksul olan eş, yoksulluk nafakası ödemekle yükümlü tutulamaz⁶⁶.

⁶³ AKINTÜRK; s. 267, FEYZİOĞLU; s. 398, KALELİ/YALÇINKAYA; s. 1818, OĞUZMAN/DURAL; s. 146.

⁶⁴ "... Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için kusuru daha ağır olamayan eşin boşanma davası sonunda, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin araştırılması gerekir. O halde, davacı kadının boşanma davasının devam ettiği tarihler nazara alınarak hükmün kesinleştiği tarihte yoksulluğa düşüp düşmediğinin araştırılması ve sonucuna göre karar verilmesi zorunludur..." Y.2.HD. 05.03.1993 gün ve 1993/1716 E. , 1993/2233 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 332.

"...Yoksulluk nafakası için davacının boşanma hükmünün kesinleştiği tarihte yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin tahkiki gerekir. Bu yönde araştırma yapılmadan yazılı düşüncelerle davacı için yoksulluk nafakası hükmedilmesi doğru görülmemiştir..." Y. 2. HD. 01.04.1993 gün ve 1993/2422 E. , 1993/3152 K. , ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 330.

⁶⁵ "...Eşlerden birinin yoksulluk nafakası isteyebilmesi için boşanma anında yoksulluğa düştüğünün kabulü gerekir. Davacı boşanma sırasında nafaka isteminde bulunmadığına göre, boşanmadan sonra meydana gelen olaylara istinaden yoksulluk nafakası isteyemez..." Y. 2. HD. 01.12.1993 gün ve 1993/10786 E. , 1993/11624 K, ŞENER, Esat; "Uygulamalı-İçtihatlı, Nafaka, Velayet, Vesayet, Evlatlık, Babalık" , s.133, Ankara 1994.

⁶⁶ "... Kendisi yoksul olan koca, yoksulluk nafakası ödemekle yükümlü tutulamaz. Y.2. HD. 01.03.1999 gün ve 1999/660 E., 1999/1692 K., ÖZÜĞÜR, Ali İhsan; "Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler, Boşanma ve Ayrılık" , s. 888, Ankara 2000.

"...Öğrenci olan koca geliri ve mal varlığı yok ise yoksulluk nafakası ile sorumlu tutulamaz..." Y. 2. HD. 20.11.2000 gün ve 2000/12775 E., 2000/ 14377 K., ÖZÜĞÜR;Nafaka, s.402.

"...Kocanın da yoksul olması halinde yoksulluk nafakasına hükmolunamaz..." Y. 2. HD. 15.02.1996

Yoksulluk nafakasının tespitinde yoksulluğa düşmenin boşanma sonucu olması ve boşanma sonucu meydana gelen bu yoksulluğun gerçek bir yoksulluk olması gerekir. Yoksulluğa düşmekten kasıt, kendi mali kaynakları ve çalışma gücü ile geçimini sağlamaktan yoksun kalmaktır⁶⁷.

Yoksulluk nafakası, yardım nafakasından önceliklidir. Yani, boşanan eşin boşanma dolayısıyla yoksulluğa düşmesi veya düşecek olması halinde, kan hısımlarından nafaka alabilecek olması, boşanma dolayısıyla yoksulluk nedeniyle eşinden yoksulluk nafakası almasına engel teşkil etmez⁶⁸.

Muhtaç durumda olan kimseye, yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için eşin çalışması ile elde ettiği gelir yoksulluğu ortadan kaldırmaması veya çalışma yeteneğinden yoksun olması gerekmektedir⁶⁹.

Yargıtay yerleşik içtihatları gereğince, yoksulluk nafakası almakta iken kendisini yoksulluktan kurtaracak gelir sağlayan işe girmesine rağmen daha sonra bu işten çıkan veya çıkarılan kişi, yoksulluk nafakası isteyemez⁷⁰.

Ancak, yoksulluk nafakası almakta iken, yoksulluktan kurtulmak amacıyla işe giren ve bu işten çıkan veya çıkarılan bu nedenle yoksulluğa düşen eş, yasa gereğince boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren bir

gün ve 1996/858 E., 1996/ 1592 K., ÖZÜĞÜR; s.458.

⁶⁷ FEYZİOĞLU; s. 397, KÖPRÜLÜ/KANETİ; s. 195, OGUZMAN/DURAL; s. 146.

⁶⁸ "...Zaruret halinde diğer şartları da varsa nafaka ile ilk sorumlu olan boşanılan eştir. Onun hakkında takip yapılmadan ve aczi tahakkuk etmeden baba aleyhine nafaka davası açılmaz...". Y.2.HD. 20.02.1995 gün ve 1995/1430E., 1995/2026K., ÖZÜĞÜR,Nafaka Hukuku, s.466.

"...Koca davalının ailesinin zenginliğinden bahisle yoksulluk nafakasının kaldırılmasını isteyemez.Boşanma olsa bile, yoksulluğa düşen eşin bakımından birinci derecede koca sorumludur..." Y. 2. HD. 28.05.2002 gün ve 2002/4112 E., 2002/ 7168 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.215

"...Boşanan eşin yoksulluğa düşmesi halinde kan hısımlarından nafaka isteyebilecek olması eşinden yoksulluk nafakası istemesine engel değildir..." Y. 2. HD. 19.02.1990 gün ve 1990/10860 E., 1990/ 1999 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.503.

⁶⁹ KÖPRÜLÜ/ KANETİ; s.195, ÖZTAN; s.387-388.

"...İç mimar olan ve lisan bilen davalı iş arayıp bulamadığını kanıtlamadıkça yoksulluk nafakası alamaz...". Y.2.HD. 25.09.2000 gün ve 2000/9790E., 2000/11020K., ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 416.

⁷⁰ "...Yoksulluk nafakası almakta iken kendisini yoksulluktan kurtaracak düzeyde gelir getiren işe giren kimse, o işten çıkması veya çıkarılması üzerine, bugünkü kanuni düzenleme çerçevesinde eski eşinden yeniden yoksulluk nafakası isteyemez...". Y.2. HD. 21.11.1995 gün ve 1995/11857E., 1995/12547K., ÖZÜĞÜR;Nafaka,s. 464.

yıl içerisinde boşandığı eşinden yoksulluk nafakası isteyebilmelidir. Aksi düşünce, çalışmamayı ve çalışmaya dahi teşebbüs etmemeyi teşvik eder ki bu, yoksulluk nafakasının amacına aykırılık teşkil eder⁷¹.

Her ne kadar yoksul durumda olma kavramı, malvarlığı ve düzenli gelirin bulunmaması bunun yanında sağlık nedeniyle çalışamaması kriterleri ile açıklanmakta ise de, uygulamada çalışma yeteneğine sahip olmakla birlikte mal varlığı ve düzenli geliri bulunmayan eşe yoksulluk nafakasına hükmedilmektedir⁷². Çalışma gücüne, iş bulma imkanına sahip ve çalıştığında yoksulluğunu giderecek bir gelir elde edebilecek eş lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmemelidir⁷³.

MK. mad. 174 gereğince boşanmaya sebep olan olaylardan nedeniyle kişilik hakları saldırıya uğrayan, diğer taraftan uygun miktarda manevi tazminat ödenmesini talep edebilir. Koşullar gerçekleştiği takdirde yoksulluk nafakası maddi ve manevi tazminat ile birlikte talep edilebilir. Ancak bu durumda öncelikle maddi ve manevi tazminata hükmedilmişse yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin, bu tazminatlara rağmen yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin tetkiki gerekir⁷⁴.

B. Nafaka Miktarının Tespitinde Eşlerin Kusurunun Rolü

MK. mad. 175/1 gereğince; kusuru daha ağır olmamak koşuluyla diğer eşten nafaka talep edilebilir. Bu madde gereğince kendisinden nafaka istenecek eşin kusuru önemli değildir. Ancak nafaka talebinde bulunan eşin kusurunun diğer eşten ağır olmaması gerekir⁷⁵. Yani kural olarak bizzat kendi

⁷¹ RUHİ; s.73.

⁷² "... Boşanmaya neden olan olaylarda ağır kusuru olmayan, düzenli geliri ve mal varlığı olmayan kadın yararına yoksulluk nafakası takdiri gerekir...". Y.2.HD. 28.12.1992 gün ve 1992/12897 E. , 1992/12995 K. , ÖZÜĞÜR; s. 483.

"... Toplanan delillerden, davalının bir mal varlığının olmadığı, düzenli bir gelirin bulunmadığı ve boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği anlaşılmaktadır. Davalı yararına uygun miktarda yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekmektedir..." . Y.2.HD. 13.04.1992 gün ve 1992/4143 E. , 1992/4270 K., ŞENER; s. 142.

⁷³ RUHİ; s. 74.

⁷⁴ OĞUZMAN/DURAL; s. 146-147 ZEVLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA; s. 939.

⁷⁵ OĞUZMAN/DURAL; s. 143, ÖZTAN; s. 385, ZEVLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA; s. 1036.

kusuru ile boşanmaya sebebiyet vermiş eş, tam kusurlu kabul edilerek yoksulluğa düşse dahi nafaka talebinde bulunamaz⁷⁶.

Yoksulluk nafakasındaki kusur kavramının irdelenmesinden kasıt hangi tarafın boşanma hükmünün verilmesinde kusurunun tam etkili olduğudur. Kusur oranı nafakadan indirim yapılmasını etkilemez⁷⁷.

Boşanmada kusursuz ya da daha az kusurlu hatta davalı eş ile eşit kusura sahip olan eş yoksulluk nafakası talebinde bulunabilir⁷⁸. Yerleşik yargı kararları da bu doğrultudadır⁷⁹.

Yoksulluk nafakasında nafaka yükümlüsü boşanmada kusursuz da olsa koşullar gerçekleşmişse nafaka ödemekle yükümlü tutulur⁸⁰. Akıl

“... Kusuru daha ağır olan eş için yoksulluk nafakasına hükmolunamaz...”. Y.2.HD. 16.10.2003 gün ve 2003/12303 E., 2003/13715 K. ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 319-320.

“...Ağır kusurlu davalı eş için yoksulluk nafakasına hükmolunamaz...” Y.2.HD. 27.12.2002 gün ve 2002/13910 E., 2002/15129 K. ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 350.

⁷⁶ “... Boşanmaya neden olan olaylarda tamamen kusurlu eş yararına yoksulluk nafakası verilemez...”. Y.2.HD. 16.10.2003 gün ve 2003/12314 E., 2003/13722 K, ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 318-319.

“... Dava terk nedenine dayalı olup boşanmaya neden olan olaylarda haklı neden olmadan eve dönmeyen davalı tamamen kusurlu olduğundan lehine yoksulluk nafakası verilemez...”. Y.2.HD. 16.09.2003 gün ve 2003/7478 E., 2003/11341 K., ÖZÜĞÜR;Nafaka, s. 326.

“...Tam kusurlu koca yararına yoksulluk nafakası verilemez...” Y.2. HD. 14.04.2003 gün ve 2003/4364 E., 2003/5347 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 337.

⁷⁷ KALELİ, Şakir /YALÇINKAYA, Namık ; “Yeni Boşanma Hukuku”, s. 1814, Cilt II , Ankara 2000.

⁷⁸ FEYZİOĞLU; s. 398, ÖZTAN; s. 14, TEKİNAY; s. 263.

⁷⁹ “... Toplanan delillerden, kocanın karısına bağımsız ev temin etmediği ve onu dövdüğü, davalının ise devamlı olarak kocasına ve aile fertlerine ağır hakaretlerde bulunduğu belirlenmiştir. Bu durumda kadının kusurunun kocanın kusurundan fazla olduğunun kabulüne imkan yoktur. En azından eşit kusurludurlar. Kadının boşanma sonucu yoksulluğa düşeceği de sabittir. Dolayısıyla kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekir...”. Y.2.HD. 19.06.1992 gün ve 1992/7148 E., 1992/7480 K., KİPER, Osman; “Tüm Yönleriyle Boşanma Davaları”, s. 377, Ankara 1997.

“... Boşanmaya neden olan olaylarda eşini döven koca da eşit kusurludur. Eşit kusurlu kocanın, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşeceği anlaşılan eşine uygun miktarda yoksulluk nafakası ödemesi yönünde hüküm kurulması gerekirken talebin reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir...”. Y.2.HD. 13.05.2003 gün ve 2003/4057 E., 2003/7129 K., ÖZÜĞÜR; s. 335.

“... Taraflardan birinin kusurunu diğerinden üstün tutmak mümkün olmadığı taktirde, diğer şartlar oluşmuşsa yoksulluk nafakasına karar verilir...”. Y.2.HD. 06.11.1992 gün ve 1992/10107 E., 1992/18921 K., CAMCI, Ömer ; “Boşanma Tazminatı ve Yoksulluk Nafakası” s. 203, İstanbul 1998.

“... Mahkemenin de kabul ettiği gibi boşanmaya neden olan olaylarda birbirini döven ve hakaret eden eşler eşit kusurludur. MK 175. maddesi koşulları oluştuğundan davalı lehine uygun yoksulluk nafakası takdiri gerekir...”. Y.2.HD. 16.12.2002 gün ve 2002/13071 E., 2002/13937 K. ÖZÜĞÜR;Nafaka, s. 352.

⁸⁰ “...Koca kusursuz da olsa koşulları oluştuğundan davalı lehine uygun yoksulluk nafakasına hükmolunur...”. Y.2. HD. 22.03.2004 gün ve 2004/2665 E., 2004/3562 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka,s. 307.

hastalığı sebebiyle boşanmaya karar verildiği takdirde, akıl hastası olan eş yoksulluk nafakası isteyebilir⁸¹

Yoksulluk nafakasının hükmedildiği davada kusur araştırması yapıldığından daha sonra açılacak nafakanın artırılması veya azaltılması davalarında yenden kusur araştırması yapılamaz⁸².

C. Nafaka Miktarı - Nafaka Yükümlüsünün Mali Gücü Arasındaki Orantı

MK mad. 175/1 e göre nafaka miktarı, yükümlüsünün mali gücü oranında olmalıdır. Bu hüküm uyarınca kusursuz olan veya eşit kusurlu olan veyahut da kusuru daha ağır olmayan eş boşanma neticesi yoksulluğa düşmüş veya düşecek olması halinde geçimini temin etmek için diğer eşten mali gücü oranında süre sınırı olmaksızın yoksulluk nafakası talep edebilir⁸³.

Hükmedilecek nafaka, istemde bulunan eşin zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda olmalıdır⁸⁴. Hakim, bu nafakayı belirlerken nafaka isteyen eşin zorunlu ihtiyaçları ile yükümlünün mali gücü arasında denge kurmaya çalışmalıdır⁸⁵. Hükmedilecek miktar nafaka isteyen eşin zaruri

⁸¹ BAŞAKLAR, Emin; "Nafaka Davaları", s. 88 Ankara 1974.

"...Dava akıl hastalığına dayanılarak açılmıştır. Davalının hareketlerinin iradi olmadığı anlaşılmasına göre davalıya kusur yüklenmesi mümkün değildir. Öte yandan yoksulluk nafakasında nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz. Toplanan delillere göre davalının boşanma ile birlikte yoksulluğa düşeceği belirlendiğinden davalı yararına uygun bir yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde isteğin tümüyle reddi doru değildir...". Y.2. HD. 12.01.2004 gün ve 2004/16606 E., 2004/46 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 310.

"...Akıl Hastalığı nedeniyle boşanma davasında, akıl hastası eş koşulları varsa yoksulluk nafakası isteyebilir..." Y.2. HD. 28.01.1971 gün ve 1971/4797 E., 1971/622 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 504.

⁸² "... Daha önce yoksulluk nafakası hükme bağlanmışsa, artık yeni bir davada kusur tartışması yapılamaz...". Y.2.HD. 28.11.1995 gün ve 1995/11713 E., 1995/12892 K., "Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi", s. 848, Cilt 15, S. 174/5, Haziran 1996.

⁸³ "... Kabahatsiz olan karı ya da koca boşanma neticesi olarak bir yoksulluğa düşerse, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında yoksulluk nafakası isteyebilir. Bu durumda süresiz olarak yoksulluk nafakasına karar verilmelidir...". Y.2.HD. 12.03.1993 gün ve 1993/1469 E., 1993/2509 K., "Yargıtay Kararları Dergisi" s. 1796, cilt 19, S. 12 Aralık 1993.

"...Tarafların tespit edilen ekonomik ve sosyal durumlarına göre hükmedilen yoksulluk nafakası azdır. Hakkaniyete uygun yoksulluk nafakası takdiri gerekir..." Y.2. HD. 26.06.2003 gün ve 2003/8372 E., 2003/9710 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 331.

⁸⁴ FEYZİOĞLU; s. 398, ZEVLİLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA; s. 939.

⁸⁵ FEYZİOĞLU; s. 398, ÖZTAN; s. 386, VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet; "Türk Medeni Hukuku",

geçim ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek değerde olmalıdır. Evlilik birliği içindeki imkanların aynısını sağlayacak bir miktarın hükmedilmesi söz konusu değildir⁸⁶.

Nafaka yükümlüsünün ekonomik gücünün yüksek olmasından dolayı gereğinden fazla miktarda nafakaya hükmolunması yoksulluk nafakasının amacına aykırılık teşkil ettiği gibi adalet ve hakkaniyet ilkesi ile de bağdaşmaz⁸⁷. Yoksulluk nafakası miktarı maddi tazminat miktarını aşmamalı ve aynı zamanda nafaka yükümlüsünü zaruret haline düşürmemelidir⁸⁸.

Gerçek anlamda yoksul olan veya kanuni bir mazereti nedeniyle yoksulluk nafakası ödeyemeyecek durumda olan eş aleyhine yoksulluk nafakasına karar verilemez⁸⁹.

D. Yoksulluk Nafakası Talebi

Eski Medeni Kanun'un 144. maddesi yoksulluk nafakasını düzenlemiş ve bu maddede yoksulluk nafakasının talebinde kadın ve erkek arasında ayırım yapılmış idi. Erkeğin yoksulluk nafakası talep edebilmesi “kadının refah durumunda” olması ek şartına bağlanmıştır⁹⁰. Refah hali kavramı kanunda düzenlenmemiş ve bu konuya yargı kararlarıyla açıklık getirilmiştir.

s. 372, Cilt 2, Aile Hukuku, 5. Bası, İstanbul 1965.

“...Boşanma sonucu kadın, en az eşinin desteğini yitirmiştir. O halde mahkemece, tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile hakkaniyet ilkesi dikkate alınarak kadın yararına uygun miktarda nafaka takdir edilmesi gerekir...” Y.2. HD. 18.03.2002 gün ve 2002/3345 E., 2002/3807 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 366.

“...Nafaka takdirinde ekonomik ve sosyal durum etkisi göz önünde tutulmalıdır...” Y.2. HD. 12.02.1998 gün ve 1998/1003 E., 1998/1499 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 452.

⁸⁶ bkz. s. 27. (Bölüm 2, Yoksulluk Nafakasının Koşulları, Boşanma Nedeniyle Yoksulluğa Düşme)

⁸⁷ KALELİ/YALÇINKAYA; s. 818.

⁸⁸ ÖZTAN; s. 15.

⁸⁹ “... Davalı dava sırasında asker olduğunu beyan etmiştir. Askere gidiş ve dönüş tarihleri, o dönemde geliri ve mal varlığı olup olmadığı araştırılarak sonucuna göre karar verilmelidir...” Y.2. HD. 20.02.2002 gün ve 2002/1706 E., 2002/2345 K., RUHİ; s. 76. (dipnottan aynen alıntı.)

“...Toplanan delillerden, davalının hasta ve fiziken sakat olduğu, çalışmadığı, ailesinin yardımı ile geçindiği, kendisinin yoksul olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında, kadının yoksulluk nafakası isteğinin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır...” Y.2. HD. 25.06.1999 gün ve 1999/5508 E., 1999/7397 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 443.

⁹⁰ AKINTÜRK; s.267, KALELİ/YALÇINKAYA; s.1817, KÖPRÜLÜ/KANETİ; s.195, OĞUZMAN/DURAL; s.146.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında refah durumunda olmayı; geliri, çevresine ve sosyal durumuna göre lüks sayılabilecek şeyleri sağlamaya elverişli bulunan ve bu ihtiyaçlar dışında bolluk ve zenginlik içinde olma olarak tanımlamıştır⁹¹.

Bu hüküm, 22.11.2001 tarihli halen yürürlükteki Medeni Kanun ile değiştirilerek karı ve koca arasında eşitlik ilkesi getirilmiştir. MK. mad. 175 ile, kocanın nafaka talebinde kadının refahta olması koşulu kaldırılmış ve eşit koşullarda yoksulluk nafakası talep edebilme imkanı getirilmiştir.

Eski Medeni Kanun hükmünün düzenlenmesinde, kocaya eve bakma yükümlülüğü verilmiş olduğundan, kadının eve bakma yükümlülüğü tali nitelikli idi ve yoksulluk nafakası talebinde de bu husus göz önüne alınarak koca açısından ek şart getirilmişti. Ancak, yeni yasayla eşitlik ilkesi getirildiğinden bu şart kaldırılmıştır. Yeni yasadaki düzenleme, hakkaniyet ilkesinden hareket etmektedir ve bu ilkenin koca için ayrı, karı için ayrı olması söz konusu değildir⁹².

E. Yoksulluk Nafakasının Süresi

MK. mad. 175/1 'de açıkça belirtildiği üzere, yoksulluk nafakası süresiz olarak istenebilir. Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan eş, diğer şartlar da gerçekleştiği takdirde geçimi için diğer eşten mali gücü oranında her hangi bir süreye tabi olmaksızın nafaka isteyebilecektir⁹³.

Belli bir süre için yoksulluk nafakası istenmişse, istemle bağlılık kuralı gereğince istenilen süre dikkate alınarak yoksulluk nafakasına karar verilir.

⁹¹ "...Refah halinden ne anlaşılması gerektiği hususunda kanunda bir açıklık yoktur. Geliri, çevresine ve sosyal durumuna göre lüks sayılabilecek şeyleri sağlamaya elverişli bulunan ve ihtiyaçları dışında bolluk ve zenginlik içinde olan kimse, refah halinde sayılır...". Y.2.HD. 07.04.1980 gün ve 1980/2746E., 1980/2958K., Yargıtay Kararları Dergisi, s.1207, Cilt 6, S.9, Eylül 1980.

⁹² ÖZTAN; s.15.

⁹³ "... MK 144. maddesi gereğince yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmolunur. Bu yön gözetilmeden nafakaya bir yıl süre ile sınırlı olarak hükmolunması bozmayı gerektirmiştir...". Y.2. HD. 14.11.1991 gün ve 1991/14400 E., 1991/14144 K. ÖZUĞUR; Nafaka, s. 502.

Sürenin sona ermesi ile yoksulluk nafakası da sona erer⁹⁴. Süresiz nafaka istemi olduğu halde yoksulluk nafakası belli bir süre ile sınırlı olarak hükme bağlanmış ve karar bu haliyle kesinleşmiş ise yeniden yoksulluk nafakası istenmesi bu kesin hüküm nedeniyle mümkün değildir⁹⁵.

Nafakanın süresi bakımından bir görüş⁹⁶, süresiz yoksulluk nafakasını evlilik birliğinin amacına aykırı olduğu ve evlilik birliğini bir çıkar sözleşmesine dönüştüreceğini ileri sürmüştür.

Yoksulluk nafakası yaşam boyunca ödenecek değildir. Hakim, yoksul kalan eşin yeteneklerini, çalışabilme gücünü göz önünde tutarak yoksulluk halinin ne kadar devam edeceğini tespit edip, bu süre ile sınırlayabilir. Ayrıca, nafaka alacaklısının mali durumundaki değişiklikler üzerine sonradan yoksulluk nafakasını kaldırabilir⁹⁷.

Diğer bir görüşe göre ise⁹⁸, sınırları objektif olarak tespit edilmiş ve zaman bakımından kısıtlanmış bir nafakanın, takdiri hakime bırakılmalıdır.

Kanaatimce, yoksulluk nafakasının süre ile sınırlı olması ülkemiz koşulları değerlendirildiğinde ve yoksulluk nafakasının amacını gerçekleştirilmesi bakımından yerinde değildir. Zira, ülkemizde ve özellikle kırsal kesimlerde okuma-yazma oranının düşüklüğü, kadınların ekonomik özgürlüğüne sahip olmaması nedeniyle yoksulluk nafakasının süresinin sınırlandırılması boşanma nedeniyle eşinin desteğini kaybeden tarafın daha

⁹⁴ "... Belirli süreli olarak yoksulluk nafakası isteminde bulunulması halinde hakim bu istemle bağlıdır...". Y.2. HD. 20.10.1995 gün ve 1995/10569 E., 1995/10750 K. Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi, Cilt 15, S. 172/3, Nisan 1996, s. 466.

⁹⁵ "... Hak sahibi yoksulluk nafakasını süresiz isteyebileceği gibi, belirli bir süre ile de sınırlı olarak isteyebilir. Hakim bu konuda istek ile bağlıdır. Ne var ki somut olayda süresiz nafaka istenmiş olmasına rağmen, mahkeme yoksulluk nafakasını üç yıl ile sınırlı tutmuş, üç yılı geçen süre için yapılan isteği reddetmiştir. Davacı bu hükmü temyiz etmemiş, hüküm böylece itiraza uğramamakla kesinleşmiştir. Kesin hüküm HUMK 237. mad. gereği tarafları bağlar, davacının bu itibarla yeniden yoksulluk nafakası istemesi kesin hüküm nedeniyle mümkün değildir. davanın reddi yerine kabul edilmesi doğru bulunamamıştır...". Y.2. HD. 20.10.1995 gün ve 1995/11569 E., 1995/10760 K. ÖZUĞUR; Nafaka, s. 464.

⁹⁶ KALELİ/YALÇINKAYA; s.1819.

⁹⁷ TEKİNAY; s.264.

⁹⁸ ÇAKIN, Akın; "Evlilik Birliğinin Temelden Sarsılması Nedenleri", s.137, Ankara 1999.

da zor durumda kalmasına sebebiyet verebilecektir. Kaldı ki; Medeni Kanunumuz gereğince, mahkeme tarafından hükmedilen nafakanın, eşin yoksulluğunu ortadan kaldıran durumların gelişmesi halinde yine mahkemece kaldırılması söz konusu olduğundan süre ile sınırlandırılmasının uygun olmadığını düşünmekteyim.

F. İstemle Bağlılık

MK. madde 175 gereğince yoksulluk nafakasına hükmedilmesi için boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan eşin nafaka talep etmesi gerekir; resen nafakaya karar verilemez⁹⁹.

Yoksulluk nafakası boşanma davasının ferî niteliğinde olduğundan boşanma davası sırasında karar verilinceye kadar davanın her safhasında yazılı veya sözlü olarak yoksulluk nafakası talebinde bulunulabilir¹⁰⁰. Boşanma davasının duruşması esnasında, yoksulluk nafakası isteminde bulunan eşin bu talebinin duruşma tutanağına geçirilerek kendisi tarafından imzalatılması yoksulluk nafakası istemi için yeterlidir¹⁰¹.

⁹⁹ BAŞAKLAR; s. 87, FEYZİOĞLU; s. 399, ÖZTAN; s. 384.

“... Kadının dilekçede yahut yargılama aşamasında miktar da göstererek açık bir yoksulluk nafakası isteğinde bulunmamıştır. İstek olmadığı halde yazılı şekilde nafaka takdir edilmesi usul ve yasaya aykırıdır...”. Y.2. HD. 28.12.2001 gün ve 2001/16902 E., 2001/18217 K. ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 382.

“... Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle, kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle davacının yoksulluk nafakası isteği bulunmamasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteminin reddi ile usul ve yasalara uygun olan hükmün onanmasına karar verilmiştir...” Y. 2. HD. 25.01.2001 gün ve 2001/15729 E., 2001/1111 K. ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 396.

“...Davalının yoksulluk nafakası isteği olmadığı halde, bu konuda kesin hüküm oluşturacak şekilde red hükmü kurulması yerinde değildir...” Y.2. HD. 21.10.2003 gün ve 2003/9384 E., 2003/13964 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 317.

“...Açık yoksulluk nafakası talebi olmayan eş için yoksulluk nafakasına hükmolunamaz...” Y.2. HD. 15.12.2003 gün ve 2003/15666 E., 2003/16750 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 313.

¹⁰⁰ FEYZİOĞLU; s. 399, KALELİ/YALÇINKAYA; s.1812.

“... Kadın duruşma sırasında yoksulluk nafakası istememiş olsa dahi davanın devamında yoksulluk nafakası talep edebilir...”. Y. 2. HD. 30.11.1994 gün ve 1994/2-575 E., 1994/798 K. ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 470.

“... Boşanma davasının ferî niteliğinde olan yoksulluk nafakası, karar verilinceye kadar davanın her safhasında yazılı veya sözlü olarak talep edilebilir...” Y.2. HD. 25.06.1990 gün ve 1990/1456 E., 1990/6473 K., CAMCI; s.199.

¹⁰¹ “... Talep olmadığı halde davacı yararına yoksulluk nafakasına hükmolunması yasaya aykırıdır. Ancak, yoksulluk nafakası talebi anlamına gelecek ifadeler varsa yoksulluk nafakasına hükmolunabilir...”. Y.2. HD. 29.11.2000 gün ve 2000/2-1678 E., 2000/1746 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.400.

Yoksulluk nafakası isteminde bulunan eş, yoksulluk nafakasının miktarını da açıkça belirtmelidir¹⁰². HUMK madde 75'e göre hakim tarafların istemleri açık değilse veya çelişkili ise bu hususların açıklığa kavuşması için izahat isteyebilir. Miktar belirtilmeksizin yoksulluk nafakası istenmesi halinde de hakim bu madde uyarınca miktarı açıklamalı ve bu isteme göre yoksulluk nafakasına karar vermelidir.

Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen eş tarafından yoksulluk nafakası talep edildiğinde hakim bu konuda olumlu veya olumsuz bir karar vermek zorundadır¹⁰³.

Davacı tarafından yoksulluk nafakası istemi bulunmayan hallerde davalının yoksulluk nafakası ödemeyi kabul etmesi davacı tarafından kabul edilmediği sürece hukuki sonuç doğurmaz¹⁰⁴.

Anlaşmalı boşanma davasında, taraflar isteklerini tek tek ve açıkça belirtmelidirler. Anlaşmalı boşanma davasında yoksulluk nafakası talebi olmadığı beyan edildiği takdirde daha sonra yoksulluk nafakası istenemez¹⁰⁵.

“... Görülmekte olan boşanma davası sırasında yoksulluk nafakası isteminde bulunan eşin, duruşma tutanağına alınan bu beyanı, yoksulluk nafakasına dair istem için yeterlidir...”. YHGK 30.05.1990 gün ve 1990/2-223 E., 1990/334 K., Yargıtay Kararları Dergisi, s. 1277-1278. cilt, 16. S.9, Eylül 1990.

¹⁰² “... Yoksulluk nafakası boşanmanın ferine ilişkin olup, bu konuda hüküm verilmesi ancak miktar belirtmek suretiyle açık bir isteğin varlığı halinde mümkündür. Bu nitelikte istek olmadığı halde yoksulluk nafakası verilmesi doğru değildir...”. Y.2. HD. 13.04.2001 gün ve 2001/4449 E., 2001/5873 K. ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 389.

¹⁰³ “... Kadının yoksulluk nafakası talebi hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi doğru değildir...”. Y.2. HD. 30.10.2000 gün ve 2000/11213 E., 2000/13256 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 405.

“... Davalının yoksulluk talebi hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi doğru değildir...”. Y. 2. HD. 30.03.2004 gün ve 2004/3217 E., 2004/4010K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.305.

“... Davalının yoksulluk nafakası talebi hakkında olumlu ve olumsuz bir karar verilmemesi doğru değildir...” Y.2. HD. 20.10.2003 gün ve 2003/12878 E., 2003/13818 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 318.

¹⁰⁴ “... Yoksulluk nafakası istemi bulunmayan hallerde, davalının nafaka ödemeyi kabul etmesi hukuki sonuç doğurmaz...”. Y.2. HD. 27.11.1998 gün ve 1998/10875 E., 1998/12825 K., Yasa Hukuk Mevzuat ve İçtihat Dergisi, s. 1091-1092, Cilt 18, S. 214/9 Eylül 1999. (RUHİ; s. 79. Dipnottan aynen alıntı.)

¹⁰⁵ “... Tarafların boşanmaları sırasında tanzim edilen protokolde kadın kendisi için bu davada ve bundan sonraki zamanlarda da nafaka istemeyeceğini belirtmiş, taraf asiller duruşmada okunan protokolün doğruluğunu kabul etmiş ve MK 134/3 maddesi uyarınca boşanmalarına dair karar da kesinleşmiş olduğuna göre kadının yoksulluk nafakasına ilişkin davasının reddi gerekirken yazılı şekilde yoksulluk nafakasına hükmedilmesi doğru değildir...”. Y. 2. HD. 22.02.2000 gün ve 2000/939 E., 2000/2210 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 425-426.

“...Anlaşmalı boşanma davası sırasında hiçbir nafaka istemiyorum diyen davacı daha sonra yoksulluk

Anlaşmalı boşanma davasında hazırlanan protokolde yoksulluk nafakası talebine ilişkin herhangi bir hüküm mevcut değil ise Yargıtay bu durumda boşanma kararının kesinleşmesiyle bu kararın boşanmanın ferileri hakkında da kesin hüküm teşkil edeceği ve sonrasında yoksulluk nafakası istenemeyeceği görüşündedir¹⁰⁶.

Yoksulluk nafakasının, kesinleşen davadan sonra talep edilemeyeceğine ilişkin bir diğer durum da yoksulluk nafakası isteminden feragattir. Yargıtay yoksulluk nafakasından feragatte de yeniden yoksulluk nafakası istenemeyeceğini kabul etmektedir. Zira feragat beyanını haktan feragat olarak nitelendirip geçerli kabul etmektedir ve feragat beyanı kanundaki sebeplerle ortadan kaldırılmadıkça feragat beyanını tarafları bağlayacağını belirtmektedir¹⁰⁷.

Yoksulluk nafakasının hangi zamana kadar isteneceği hususunda iki farklı görüş mevcuttur. Birinci görüşe göre¹⁰⁸ yoksulluk nafakası ancak boşanma davası ile istenebilir. Boşanma davasından sonra verilen boşanma kararı kesinleştikten sonra bağımsız bir dava ile yoksulluk nafakası talep edilemeyeceğini öne sürmektedirler. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları paralelindeki diğer görüş ise, boşanma hükmü kesinleştikten sonra da nafaka talep edilebileceğini belirtmektedir¹⁰⁹. Ancak boşanma davası kesinleştikten

nafakası isteyemez..."Y.2. HD. 30.11.1999 gün ve 1999/13396E.,1999/13106K.,ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 439.

¹⁰⁶ "... Davacı boşanma davasında davalıyla anlaştığından boşanmaya karar verilmesini istemiş, boşanmanın ferî niteliğinde bir talebi olmamıştır. Davalının çocuk için 3.000.000 TL nafaka vermeyi kabul etmesine rağmen MK 134/3 maddesi gereğince kurulan hükümde ne çocuk için ne de davacı eş için nafakaya hükmedilmemiş ve karar kesinleşmiştir. Bu şekilde oluşan hüküm özellikle yoksulluk nafakası yönünden davacıyı bağlar...". Y.2. HD. 07.03.2000 gün ve 2000/2529 E., 2000/2947 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 425.

¹⁰⁷ "... Davalı vekili 16.10.1990 tarihli duruşmada vekaletnamesindeki yetkiye dayanarak imzası ile onayladığı beyanında, yoksulluk nafakasından feragat etmiştir. Bu feragat beyanı haktan feragat olup geçerlidir. Feragat beyanı kanundaki sebeplerle ortadan kaldırılmadıkça feragat eden tarafı bağlar. Feragatten rücu ile yeniden yoksulluk nafakası isteyemez. Şunu da belirtmek gerekir ki; evlilik devam ederken istenebilen tedbir nafakası ile boşanmanın kesinleşmesi ile verilmesi gereken yoksulluk nafakasının nitelikleri farklıdır. O halde davacı yararına yoksulluk nafakası hükmedilmesi usul ve yasaya aykırıdır...". Y.2. HD. 07.03.1997 gün ve 1997/5825 E., 1997/7678 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 458-459.

¹⁰⁸ KALELİ/YALÇINKAYA; s. 1813

¹⁰⁹ ERGENEKON; s. 140, KÖPRÜLÜ/KANETİ; s. 196, OĞUZMAN/DURAL; s. 146, ZEVLİLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA; s. 1038.

sonra istenebilen yoksulluk nafakası süreye bağlıdır. Nafaka talep edecek eş boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde yoksulluk nafakası isteminde bulunmalıdır¹¹⁰.

MK. mad. 174 gereğince, yoksulluk nafakası ile birlikte maddi ve manevi tazminat talep edilebilir. Bu madde düzenlenirken boşanmanın kişinin maddi ve manevi varlıklarında yol açtığı eksilmeyi gidermek amacı güdülmüş, bütün özel hukuk alanı için geçerli olan temel ilkedden hareket edilmiştir. Borçlar Hukuku alanında olduğu gibi, boşanmada da gerek maddi, gerek manevi tazminata ilişkin taleplerin doğması için hukuka aykırı davranış, zararın kusurlu olarak doğmuş olması ve davranış ile zarar arasında illiyet bağı olması gerekmektedir.

Maddi tazminat talebinin hukuki sebebi boşanmadır. Kusursuz eşin mameleki varlıkları boşanma sonunda zarara uğramaktadır. Zarar ve buna ilişkin olan talep hakkı, boşanmanın kesinleşmesiyle kanundan doğmaktadır. Manevi tazminat talebinin hukuki sebebi ise, haksız fiildir. Manevi zarar, evlilik birliğinin beraberinde getirdiği yükümlülükleri düzenleyen aile hukuku normlarının ihlalinden doğar. Ancak bu talep, evlilik birliğinin boşanma ile sona ermesi halinde söz konusu olur¹¹¹.

Maddi ve manevi tazminat talebi MK. mad. 175 gereğince, boşanma davası dilekçesiyle birlikte talep edilebileceği gibi, 22.01.1988 gün ve 5/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı gereğince manevi tazminat davası boşanma kararının kesinleşmesinden sonra da talep edilebilir¹¹².

“... Yoksulluk nafakası boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten sonra da istenebilir. Ancak, koşulların oluşup oluşmadığı boşanmayla ilgili hükmün kesinleştiği tarihe göre değerlendirilir...”. Y.2. HD. 10.04.2000 gün ve 2000/4326 E., 2000/4485 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 423.

“... Boşanmayla ilgili hüküm kesinleşme tarihinden sonra ancak bağımsız ve harcı verilmiş bir davayla yoksulluk nafakası istenebilir...”. Y. 2. HD. 18.09.2000 gün ve 2000/9008 E., 2000/10558 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 417.

¹¹⁰ “... Yoksulluk nafakası yasal bir yıllık zamanaşımı süresi içinde ayrı bir dava ile de istenebilir...”. Y. 2. HD. 11.02.2002 gün ve 2002/1104 E., 2002/1667 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 376.

¹¹¹ ÖZTAN; s. 302-303.

¹¹² KARAHASAN, Mustafa Reşit; “Tazminat Hukuku”, s.316, İstanbul 2001.

4. Yoksulluk Nafakasının Hükümleri

A. Başlangıcı

Yoksulluk nafakası, daha önce de belirttiğimiz üzere, boşanma davası ile birlikte istenebileceği gibi, boşanma davası devam ederken ve hatta boşanma davası sonuçlandıktan sonra dahi talep edilebilir¹¹³. Boşanma kararından sonra nafakanın devamının istenmesi yoksulluk nafakası niteliğindedir¹¹⁴.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları gereğince, 22.01.1998 gün ve 5/1 sayılı Yargıtay İçtihatı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı'nda uyarınca uygulanacak yorum kurallarının kıyas yolu ile yoksulluk nafakasına uygulanması sonucu, boşanma davasından sonra yoksulluk nafakasının istenemeyeceğinin kabulü hak arama özgürlüğünün sınırlanması olacaktır. Bu da, Anayasaya aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle de boşanma kararından sonra da yoksulluk nafakası talep edilebilir¹¹⁵.

Boşanma davası kesinleştikten sonra açılan yoksulluk nafakasında, davacının boşanma davasındaki kusur derecesinin, boşanma kararının kesinleştiği tarih ile yoksulluk nafakasının açıldığı tarihte boşanma yüzünden yoksulluğa düşüp düşmediğinin araştırılması gerekir¹¹⁶.

¹¹³ bkz. İstemle Bağlılık, s.40.

¹¹⁴ "... Davalının karardan sonra da nafakanın devamının istemiş olmasına göre, yoksulluk nafakası isteğinin kabulü gerekir...". Y. 2. HD. 06.11.1992 1992/10107E., 1992/10921K., ÖZUĞUR; Nafaka, s.485.

¹¹⁵ "... 22.01.1998 gün ve 5/1 sayılı Yargıtay İçtihatı Birleştirme Büyük Genel Kurulu İçtihatı birleştirme kararında yer alan yorum kurallarının kıyas yolu ile yoksulluk nafakası isteklerine de uygulanması gerekir. Yoksulluk nafakasının boşanma kararından sonra istenmeyeceğine ilişkin yasal bir kural bulunmadığından işin esasının incelenmesi gerektiğinin düşünülmemesi doğru bulunmamıştır...". Y. 2. HD. 15.06.1999 gün ve 1999/6360E., 1999/6848K., ÖZUĞUR; Nafaka, s.445.

"...Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen eş, boşanma davası devam ederken yoksulluk nafakası talep edebileceği gibi, boşanmanın kesinleşmesinden sonra da bu isteğini dava konusu yapabilir. 22.01.1998 gün ve 5/1 sayılı kararının benzetme yolu ile olaya uygulanması mümkündür. O halde işin esasının incelenerek mevcut delillere göre bir karar verilmesi gerektiğinin düşünülmemiş olması doğru bulunmamıştır..." Y.2. HD. 09.01.1998 gün ve 1998/14532 E., 1998/92 K., ÖZUĞUR; Nafaka, s. 453.

¹¹⁶ "...yoksulluk nafakasının boşanma hükmünün kesinleşmesinden sonra da istenmesi mümkün ise

Boşanma davasının kesinleşmesinden sonra da yoksulluk nafakası istenebilir. Ancak, bu nafaka boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten sonra bir yıl içinde istenmesi gerekmektedir¹¹⁷. Bir yıllık süre sona erdikten sonra açılan yoksulluk nafakası davasında, davalı zamanaşımı def'i ileri sürebilir. BK. mad. 140 gereğince ise, zamanaşımı def'i ileri sürülmediği takdirde hakim, zamanaşımını kendiliğinden dikkate alamaz. Zamanaşımına uğramış olan alacak borçlusu tarafından yerine getirilebilir. Ancak, yerine getirilmezse alacaklı tarafından açılacak davada borçlu cevap süresinde zamanaşımı def'inde bulunursa hakim davayı reddeder. Süresi içerisinde zamanaşımı def'inde bulunmaz ise hakim tarafından borcun ödenmesine karar verilir¹¹⁸.

Yoksulluk nafakası boşanma davası ile talep edildiği takdirde, boşanma kararı ile yoksulluk nafakası konusunda da karar verilecektir. Bu durumda, yoksulluk nafakası ödemelerinin başlangıç tarihi boşanma hükmünün kesinleştiği tarihtir¹¹⁹. Dolayısıyla, boşanma davası devam ederken yoksulluk nafakası talep edilemez. Dava devam ederken ancak, tedbir nafakasına karar verilebilir¹²⁰.

Yoksulluk nafakası boşanmanın fer'i niteliğindedir. Bu nedenle boşanmanın hüküm ve sonuçlarına bağlıdır. Yani boşanma davası

de, istekte bulunanın boşanmaya yol açan olaylarda, diğer taraftan daha ziyade kusurlu olmaması, boşanma anında ve yeni açılan bu dava tarihinde boşanma yüzünden yoksulluğa düştüğünün gerçekleşmesi gerekir. Boşanma davasında yoksulluk nafakası yönünden bir hüküm kurulmuşsa o kesin hüküm boşanma anında MK'nun 144. maddesi şartlarının bulunmadığının kesin delili olup ortada dava mani'i vardır...". Y. 2. HD. 10.04.2000 gün ve 2000/4326E., 2000/4485K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.423.

¹¹⁷ "... Yoksulluk nafakası boşanma davası kesinleştikten sonra da istenebilir. Ancak, bu nafaka hükmün kesinleştiği tarihten sonra bir yıl içerisinde istenmelidir...". Y. 2. HD. 13.11.2000 gün ve 2000/12206E., 2000/13942K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 403-404.

¹¹⁸ EREN, Fikret; s. 90-91,

¹¹⁹ "... Yoksulluk nafakası başlangıç tarihinin boşanma hükmünün kesinleştiği tarih olarak kabulü gerekirken dava tarihi olarak kabulü yanlış ise de, bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün düzeltilerek onanması gerekmiştir...". Y. 2. HD. 22.06.1999 gün ve 1999/4724E., 1999/7203K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.445.

"... Yoksulluk nafakasının boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren geçerli olacağının tabii bulunmasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteminin reddine karar verilmiştir..." Y. 2. HD. 07.12.2001 gün ve 2001/15805E., 2001/17375K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.383.

¹²⁰ "... Aile birliği devam ederken yoksulluk nafakası istenemez...". Y. 2. HD. 18.02.1991 gün ve 1990/13199E., 1991/2780K., ŞENER; s.156.

reddedildiği takdirde, fer'i nitelikte olan yoksulluk nafakasına hükmedilmesi de söz konusu değildir¹²¹.

Yoksulluk nafakasının boşanma davasının sona ermesinden sonra açılan davada yoksulluk nafakasının başlangıcı, bu davanın açıldığı tarihtir¹²². Burada açılan dava harca tabidir¹²³. Davanın açıldığı tarih ise, harcın yatırıldığı tarihtir.

Yoksulluk nafakası talebini de içeren boşanma davasında verilen kararda, boşanmaya ilişkin kısım kesinleşmiş fakat karar başka yönlerinden dolayı bozulmuş ise, yoksulluk nafakası artık harcı ödenerek yeni bir dava açılabilir¹²⁴.

B. Nafaka Miktarının Belirlenmesi

MK. mad. 175'de açıkça belirtildiği üzere, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan taraf, diğer koşulların da gerçekleşmesi şartıyla diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Buradan anlaşılacağı üzere, yoksulluk nafakasının diğer koşulları oluşmasının yanında nafaka takdir edilirken diğer tarafın mali gücü göz önüne alınmaktadır. Nafaka takdirinde hakim, tarafların sosyal ve ekonomik durumunu, gelir düzeylerini araştırır ve bu duruma göre hakkaniyete uygun bir nafakaya hükmeder¹²⁵. Madde hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere hakime yoksulluk

¹²¹ "... Yoksulluk nafakasına boşanmaya karar verilmesi halinde hükmolunabilir. Boşanma davası reddedildiğine göre yoksulluk nafakasına hükmolunması usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirir...". Y. 2. HD. 30.06.1994 gün ve 1994/6512 E., 1994/6407 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.470.

¹²² ERGENEKON; s.140.

¹²³ "... Yoksulluk nafakası boşanma davası sırasında istenmemiş veya istenip de karara bağlanmamış ise, sonradan harcı verilerek açılacak bağımsız bir dava ile istenebilir...". Y. 2. HD. 27.10.2000 gün ve 2000/12155E., 2000/13087K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.407.

¹²⁴ "... Kararın boşanmaya ilişkin bölümü kesinleşmiş, başka konulardan karar bozulmuşsa, boşanmanın fer'i olan yoksulluk nafakası davası, artık bağımsız dava halini alır ve usulüne uygun harcı da ödenerek yeni bir dava açılabilir; artık yoksulluk nafakası talebi, boşanma davası içinde dinlenemez...". Y. 2. HD. 22.10.1998 gün ve 1998/9785E., 1998/11257K., Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi, s.961, Cilt 18, S. 213/8, Ağustos 1999.

¹²⁵ "... Davalı ve ölü babası adına taşınmaz malları olduğu anlaşılmaktadır. Davalıdan babasına ait veraset ilamı istenmeden, söz konusu taşınmazlardaki davalı payının değeri araştırılarak boşanma yüzünden yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin takdiri gerekirken eksik inceleme ile davalı yararına yoksulluk nafakası tayini doğru değildir...". Y. 2. HD. 28.05.2002 gün ve 2002/4228E., 2002/7180K.,

nafakasının belirlenmesinde yapılacak araştırmalar sonucuna göre takdir yetkisi verilmiştir.

Ayrıca, yoksulluk nafakası ödemekle yükümlü olan eşin, hasta, fiziksel zrl olduğu ve çalışamadığı tespit edildiği takdirde, kendisi yoksul olduğundan yoksulluk nafakası ödemesi yükümlülüğü getirilemez. Hakimin bu hususu göz ardı ederek nafakaya hükmetmesi bozma sebebi teşkil etmektedir¹²⁶.

Yoksulluk nafakasına karar verilirken, istemde bulunanın zorunlu geçim ihtiyaçları göz önüne alınır. Bu ihtiyaçları karşılamaya yetecek miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekmektedir¹²⁷.

Yoksulluk nafakası, nafaka yükümlüsünün mali gücüne göre belirlendiğinden, evlilik birliği devam ederken de yoksul durumda bulunduğu, yani nafaka talebinde bulunanın boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmediğinin tespit edilmesi halinde yoksulluk nafakasına hkmedilemez¹²⁸.

C. Nafaka Miktarının Artırılması veya Azaltılması

Nafakanın ödenmesine ilişkin hüküm MK. 176/1 maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde gereğince, nafakanın ödenmesine irat şeklinde

ZUğUR; Nafaka, s.359.

“...Toplanan delillerden boşanmaya sebep olan olaylarda kadının hiçbir kusurunun olmadığı anlaşılmaktadır. Boşama sonucu kadın, en az eşinin desteğini yitirmiştir. O halde, mahkemece tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile hakkaniyet ilkesi (MK. mad. 4) dikkate alınarak kadın yararına uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekir...”. Y. 2. HD. 18.03.2002 gün ve 2002/3345E, 2002/3807 K, ZUğUR; Nafaka, s.367.

“...Kadın yararına yoksulluk nafakası takdir edilebilmesi için, boşanma sonucu yoksulluğa düşeceğinin sabit olması gerekmektedir. Davalının sigortalı olduğu ileri sürülmüş, belgesi eklenmemiştir. Mahkemece bu yön araştırılıp sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir...”. Y. 2. HD. 20.05.2003 gün ve 2003/3296E., 2003/7377K., ZUğUR; Nafaka, s.335.

¹²⁶ “... Davalının hasta ve fiziken sakat olduğu, çalışamadığı, ailesinin yardımı ile geçindiği, kendisinin yoksul olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında, kadının yoksulluk nafakası isteğinin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır...”. Y. 2. HD. 25.06.1999 gün ve 1999/5508E., 1999/7397K., ZUğUR; Nafaka, s.444.

¹²⁷ FEYZİOğLU; s.398, TEKİNAY; s.264.

¹²⁸ RUHİ; s.84.

hükmedilebileceği gibi, istisnai olarak toptan şekilde ödenmesine de hükmedilebilir.

Nafakanın sermaye biçiminde ödenmesi halinde borç sona ereceğinden tarafların durumunda sonradan meydana gelen değişiklikler yoksulluk nafakasını etkilemeyecektir¹²⁹. Yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödenmesine karar verildiğinde ise tarafların ekonomik durumlarındaki değişme ve hakkaniyet ilkesi gereğince bu miktarın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Nitekim MK 176/4 maddesinde bu husus açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca yargı kararları da bu durumu desteklemektedir¹³⁰.

Yoksulluk nafakasının artırılması davasında davanın açıldığı tarihte davacının yoksulluğunun devam etmesi gerekir¹³¹. Yoksulluk nafakası artırımı davasında önceki davanın kararının kesinleşip kesinleşmediğinin araştırılması gerekir. Karar kesinleşmeden yoksulluk nafakasının azaltılması veya artırılması davası açılmış ise önceki davanın bekletici mesele yapılarak ilk davanın neticesi beklenmelidir¹³².

¹²⁹ FEYZİOĞLU; s. 400, ÖZTAN; s. 389, TEKİNAY; s. 265.

¹³⁰ "... Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına göre, nafakanın özelliğine, günün ekonomik koşullarına göre takdir edilen nafaka davacının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte değildir. Mahkemece MK nun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak daha uygun nafakaya hükmedilmesi gerekir...". Y. 2. HD. 12.02.1998 gün ve 1998/1184 E., 1998/1455 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 452.

¹³¹ "... Yoksulluk nafakasının artırılması için davacının bu davanın açıldığı sırada da yoksulluğunun devam etmekte olması gerekir...". Y.2. HD. 05.10.2000 gün ve 2000/10941 E., 2000/11736 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 410.

"...Yoksulluk nafakasının artırım davasının açıldığı tarihte davacının yoksulluğunun devam etmesi, davalı gelirlerinde ve malvarlığında iyileşme olması gerekir..." Y.2. HD. 04.02.2002 gün ve 2002/17680 E., 2002/1277 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 379.

"...Yoksulluk nafakasının artırılabilmesi için artırım davasının açılması ve devamı sırasında da yoksulluğun devam ettiğinin kanıtlanması gerekir..." Y.2. HD.27.01.2000 gün ve 2000/729E., 2000/734 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 430-432.

¹³² "... Yoksulluk nafakasının artırılabilmesi için her şeyden önce, davacının bu nafakaya hak kazandığının belirlenmesi gerekir. Bu hal gözetilip o davaya ait kararın kesinleştirilmesi için gereğinin yapılması yönünde davacıya mehil verilmesi gerektiği düşünülmeden karar verilmesi doğru görülmemiştir...". Y.2. HD. 18.03.1998 gün ve 1998/2688 E., 1998/3327 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 450.

"... Yoksulluk nafakası ile ilgili hükümlerin hukuki sonuç doğurması kesinleşmiş olması ile mümkündür. Davacının yoksulluk nafakasına hak kazandığına dair karar kesinleşmeden yoksulluk nafakasının artırılması istenemez...". Y. 2. HD. 16.12.1992 gün ve 1992/12197 E., 1992/12689 K.,

Yoksulluk nafakasına karar verildikten sonra, kesinleşen bu kararın akabinde açılacak nafakanın artırılması veya azaltılmasına ilişkin yeni bir davada kusur tartışması yapılamaz¹³³. Ancak, artırım talebinde bulunanın, boşanma yüzünden yoksulluğa düşüp düşmediği araştırılması gerekmektedir¹³⁴.

Tarafların ekonomik durumlarında büyük bir değişikliğin ortaya çıkması, bu değişikliğin süreklilik arz etmesi ve öngörülemez olması halinde nafaka miktarının artırılması veya azaltılması isteminde bulunulabilir. Ancak taraflar arasında yapılmış bir sözleşmenin yargıç tarafından onaylanması ile belirlenmiş olan irat şeklindeki nafakanın kısa bir süre sonra artırılmasının veya azaltılmasının istenmesi hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir¹³⁵.

Mahkeme tarafından karar verilen yoksulluk nafakası ihtiyacı karşılıyorsa, nafakanın artırılmasına karar verilemez¹³⁶. Ayrıca yoksulluk nafakasının artırılması veya azaltılmasına ilişkin davalarda davalıya duruşma günü doğru olarak tebliğ edilmeden karar verilemez. Aksinin kabulü davalının savunma hakkını ortadan kaldırılmasına sebep olacaktır¹³⁷.

KİPER; s. 377.

“... Davacı eşe yoksulluk nafakası verilmesine ilişkin karar kesinleştiğine göre şartları oluşmuşsa nafakanın artırılmasına karar verilir...”. YGHK. 22.02.1994 gün ve 1994/2-876 E., 1994/95 K., CAMCI; s. 204.

¹³³ “... Davacı lehine daha önce yoksulluk nafakası hükme bağlandığına göre bu davada kusur tartışması yapılamaz...”. Y.2. HD. 28.11.1995 gün ve 1995/11713 E., 1995/12892 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 464.

¹³⁴ “... Nafaka artırılması davasına bakan hakim kesinleşen hüküm nedeniyle nafaka şartlarının oluşup oluşmadığını inceleyemez ve değerlendirmesini yapamaz. Kesinleşen bir hükmün sonuçları yargılamanın iadesi ile etkisiz hale getirilebilir. Bunun dışında kesinleşen hüküm kazanılmış hak oluşturur. Kazanılan bu hakka dokunulamaz. Davacı, son oturumda davalının sigortalı olarak çalıştığını, bazı taşınmazlarının olduğunu ileri sürmüştür. Mahkemece yapılacak iş; ileri sürülen bu delilleri toplamak, hasıl olacak sonuca göre bir karar vermekten ibarettir. Yasanın yorumunda yanlışlığa düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırıdır...”. Y. 2. HD. 07.09.1999 gün ve 1999/9109 E., 1999/8693 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 441.

¹³⁵ KÖPRÜLÜ/KANETİ; s. 197.

¹³⁶ “... Her dava açıldığı tarihe göre incelenir. Anılan yoksulluk nafakası ihtiyacı karşılıyorsa nafakanın artırılmasına karar verilemez...”. Y.2. HD. 05.11.1997 gün ve 1997/11719 E., 1997/11946 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 454.

¹³⁷ “... Mahkemece tensiben duruşma günü olarak 10.07.1997 tarihi tespit edilip yurt dışında bulunan davalı asile de bu yönde tebligat yapılmış ise de çıkarılan ikinci tebliğ evrakına duruşma günü 16.09.1997 tarihi yazılmış ve davalıya bu günde tebliğ edilmiştir. 16.09.1997 tarihi beklenmeden duruşma açılıp hüküm tesisi davalının savunma hakkını ortadan kaldıran usul hatası olup hükmün bu

Taraflar yoksulluk nafakası ve daha sonraki yıllar için ödenecek nafakanın artış oranı üzerinde anlaşmışlarsa, yapılan anlaşma tarafları bağlar ve enflasyon oranı ne olursa olsun anlaşmada gösterilen miktarın dışında artırım isteminde bulunulamaz¹³⁸. Hakim devlet istatistik enstitüsü tarafından yayınlanan toptan veya tüketici fiyat endeksine göre veya memur maaşlarındaki artış oranına veya paranın satın alma gücündeki değer değişikliklerine göre iradın ayarlanmasına karar verebilir ki bu bir artırma değil nafakanın paranın satın alma gücündeki belli bir düzeyin muhafazasıdır¹³⁹.

Taraflar yaptıkları anlaşma ile yoksulluk nafakasını döviz kuru üzerinden belirleyebilirler. Nafakanın döviz kuru üzerinden belirlendiği bu hallerde, uyarlanmasını talep edebilmek için ekonomik ve sosyal durumlarında önemli bir değişikliğin varlığını kanıtladığı ve döviz kurlarındaki değişikliğin sözleşmenin katlanılamayacak ölçüde ağırlaştığı ve edimin ifasının çekilmez hal aldığı böylece önceden öngörülemeyecek ekonomik nedenlerle protokol hükümleri ile bağlı kalınamayacağını ispat etmelidir¹⁴⁰.

MK 176/5 maddesi gereğince; hakim, istem halinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini

sebeple bozulması gerekmiştir...". Y.2. HD. 20.11.1997 gün ve 1997/12776 E., 1997/12559 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 454.

¹³⁸ "... Taraflar arasında kesinleşen boşanma davası sırasında taraflar yoksulluk nafakası ve yoksulluk nafakasının her sene için bir temmuzdan itibaren %10 artırılacağı hususunda anlaşmışlardır. Enflasyonun %70 oranında devamlılık göstermesi üzerine nafaka miktarının buna uygun olarak artırılması için açılan davada nafaka miktarının anlaşmada kararlaştırılan %10 fazla artırılmasına karar verilmesi doğru bulunmamıştır...". Y.2.HD. 19.10.1992 gün ve 1992/10062 E., 1992/9875 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka; s. 486.

¹³⁹ TEKİNAY; s. 269.

¹⁴⁰ "... Yukarıdaki ilkeler gözetildiğinde, döviz cinsinden ödenmesi kararlaştırılan nafaka ve yükümlülüklerin Türk Lirasına çevrilmesi ve indirilerek uyarlanması ancak önemli ölçüde döviz kurunda meydana gelebilecek değişiklik nedeniyle edimin aynen ifasının borçlu yönünden katlanılmaz hal almasına ve böylece işlem temelinin çökmüş olmasına bağlıdır. O nedenle uyuşmazlığın çözümünde; sözleşmenin temel edimi olan ve taraflarca başlangıçta kabul edilen döviz fiyatlarındaki normal artışlar dışında, sözleşmenin kesinleşmesinden sonra gerçekleşen ekonomik kriz ve hükümetçe alınan kararla işlem temelinin çöküp çökmediğinin araştırılması gerekir. Böylece uyarlama koşullarının bulunmadığı gözetilmeden ve bu yönde deliller değerlendirilip uyarlamayı gerektirecek nitelikte olup olmadıkları dahi araştırılmadan yazılı şekilde karar verilemesi doğru görülmemiştir...". Y.2. HD. 04.03.2003 gün ve 2003/1941 E., 2003/97 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 341-342-343-344.

karara bağlayabilir. Bu şekilde bir karar verilmesi halinde yapılacak artış için, boşanma davası ile birlikte istenen yoksulluk nafakasında boşanma kararının kesinleştiği tarih; bağımsız olarak açılan yoksulluk nafakası davasında ise yoksulluk nafakası davasının açıldığı tarih esas alınarak artırım yapılır. Bu madde ile her yıl nafaka davası açılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle mahkemelerin iş yükü azaltılmış tafraların mahkeme huzurunda sık sık karşı karşıya gelmeleri önlenmiş ve ayrıca ekonomik ve mali açıdan güçsüz olan nafaka alacaklılarının her yıl masraf ve emek sarfı ölenerek mağduriyetlerine son verilmek istenmiştir¹⁴¹.

D. Ödenme Şekli ve Zamanı

MK. 176/1 maddesi yoksulluk nafakasının ödenme şekillerine ilişkin bir hükümdür. Buna göre; “Maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre, irat şeklinde ödenmesine karar verilebilir”. Yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine öğretide, “sermaye” biçiminde ödeme, irat şeklinde ödenmesine ise, “dönemli gelir” biçiminde ödeme de denilmektedir¹⁴².

Yoksulluk nafakasının ödenme şekli taraflar arasında yapılacak bir sözleşme ile de belirlenebilir. Ancak, sözleşmenin geçerlilik kazanıp hukuki sonuç doğurabilmesi için, hakim tarafından onaylanması gerekmektedir. Hakimin iradesinin varlığı sözleşmenin geçerlilik şartıdır. Hakimin sözleşmenin bir kısmını veya tamamını reddetme yetkisi vardır. Hakime bu yetkinin verilmesindeki amaç, boşanma davasının getirdiği baskılar nedeniyle bunu almış tarafı korumak, ezilmeyi önlemek, haksız çıkar sağlamalarını önlemektir. Bu sözleşmelerde şekil şartı yoktur. Yazılı veya sözlü olarak tutanağa geçirilmesi akdin oluşması için yeterlidir. Bu tür sözleşmenin hakim

¹⁴¹ EVREN, Mahmut Tefik/TOPÇU, Saniye Erdem; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, s. 134, gerekçe, İstanbul 2002, RUHİ; s. 96.

¹⁴² AKINTÜRK; s. 269, FEYZİOĞLU; s. 400, KÖPRÜLÜ/KANETİ; s.196, ÖZTAN; s. 389.

tarafından onaylanabilmesi için boşanma davası esnasında akdedilmesi gerekir¹⁴³.

Taraflar arasında açıkça kararlaştırılmadıkça yoksulluk nafakasına döviz üzerinden karar verilemez. Hakim, tarafların anlaşması istisnai durumu dışında, nafakaya Türk Lirası olarak hükmetmelidir¹⁴⁴. Hakim tarafından yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödenmesine karar verildiği takdirde, BK. mad. 43/2 uyarınca, nafaka yükümlüsünün borcunu ödememesi olasılığının yüksek olması durumunda, hakim nafaka yükümlüsünden teminat alınmasına karar verebilir¹⁴⁵.

E. Nafakanın Sona Ermesi

Nafakanın hangi koşullarda sona ereceği, MK. 176/3 maddesinde belirtilmiştir. Taraflardan birinin ölümü, yeniden evlenme, fiilen evliymiş gibi yaşama, yoksulluğun ortadan kalkması, haysiyetsiz hayat sürme nafakayı sona erdiren sebepler olarak düzenlenmiştir.

Kural olarak, yoksulluk nafakası, taraflardan birinin ölümü ile kendiliğinden sona erer. Ancak, hakim tarafından karar verilen yoksulluk nafakasının ölüm nedeniyle sona ermesi halinde nafakanın ödenme biçimine göre farklılıklar arz edeceği yönünde farklı görüşler mevcuttur. Nafakanın toptan olarak ödenmesine karar verildiği ve karara bağlanan miktar

¹⁴³ AKINTÜRK; s. 298, OĞUZMAN/DURAL; s.148, ÖZTAN; s.389.

“... Boşanma ve ayrılığın fer’i hükümlerine dair iki taraf arasında sözleşme imzalanabilir. Bu sözleşmelerin geçerliliği ise hakimin onayına tabidir. Hakimin onayını gerektiren bu tür sözleşmeler boşanma davasının yargılamasının yapıldığı sırada akdedilmelidir. Niteliği itibarıyla bu tür sözleşmeler başkaca bir şekil şartına bağlı değildir. Yazılı olabileceği gibi, sözlü olarak da yapılabilir. Boşanma gerçekleşikten sonra, ne boşanma davasından el çekmiş olan mahkemeden, ne de başka bir mahkemeden bu sözleşmenin onaylanması istenemez. Yukarıdaki anlatımlarla ortaya konulduğu üzere, taraflar arasında hukuki sonuç sağlayan bir sözleşme olmadığı halde davanın kabulüne karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır...”. Y. 2. HD. 14.02.1995 gün ve 1995/925E., 1995/1772K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.467.

“...Hakim tarafından onaylanmayan boşanmanın fer’ilerine ilişkin sözleşmeler geçersizdir...” Y.2. HD. 04.02.2002 gün ve 2002/17620 E., 2002/1272 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s. 380.

¹⁴⁴ “...Borçlar Kanunun 83. maddesi ancak sözleşmelerde uygulanır. Hakim nafakayı Türk Lirası olarak tayin etmelidir...” Y. 2. HD. 19.02.1998 gün ve 1998/394E., 1998/1830K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.451-452.

¹⁴⁵ ÖZTAN; s.389.

alacaklıya ödenmediği takdirde, alacaklının ölümü halinde, icra hukuku esaslarına göre, alacaklının mirasçılarınca tahsil edilebilir¹⁴⁶.

Yoksulluk nafakasının irat biçiminde ödenmesine karar verildiği takdirde, nafaka alacağı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, mirasçılara geçmez. Alacaklının ölümü anında kendiliğinden sona erer. Alacaklının mirasçıları nafakanın ödenmesini talep edemez. Ancak, ölüm tarihine kadar işlemiş ve tahsil edilmeyen nafaka alacaklarının ödenmesini talep edebilir¹⁴⁷.

Bu konudaki bir görüşe göre ise, yoksulluk nafakasının irat veya sermaye olarak ayrımı yapılmaksızın borçlunun mirasçılarından talep edilebilir. Ancak burada, nafaka alacaklısı eş boşanmasaydı terekeden saklı pay oranında ne alabilecek ise o miktar aşılmamak üzere talepte bulunulmalıdır¹⁴⁸.

Nafakanın irat biçiminde ödenmesine karar verildiği takdirde, nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi halinde nafaka kendiliğinden ortadan kalkar. Alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde ise mahkeme kararı ile ortadan kaldırılır¹⁴⁹.

Nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi halinde, evlenme ile bakım yükümlülüğü yeni eşe geçeceğinden, yoksulluk nafakası kendiliğinden

¹⁴⁶ AKINTÜRK; s. 300–301, FEYZİOĞLU; s. 400.

¹⁴⁷ AKINTÜRK; s. 300–301, FEYZİOĞLU; s. 401–402.

¹⁴⁸ TEKİNAY; s. 271, ZEVKLİLER; s.98.

¹⁴⁹ “... Kendisine nafaka olarak bir irat tahsis edilmiş olan eşin yoksulluğunun zail olması, haysiyetsiz hayat sürmesi, bir evlenme akti olmadan fiilen karı koca gibi yaşaması, yeniden evlenmesi veya eşlerden birinin ölmesi halinde, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça bu irad şeklinde maddi tazminat veya nafakayı gerektiren sebeple ortadan kalkar ya da önemli ölçüde azalır veya borçlunun mali gücü önemli ölçüde eksilirse iradın indirilmesine veya kaldırılmasına karar verilebileceği gibi değişen durumlara göre ve hakkaniyet gerektiriyorsa iradın artırılması da istenebilir...”. Y. 2. HD. 12.12.1991 gün ve 1991/12911E., 1991/15410K., ÖZÜĞUR; Nafaka, s.501.

“... Hiç kimse evlenmeye zorlanamaz. Sırf yoksulluk nafakası almaya devam etmek için evlenmediği ileri sürülerek yoksulluk nafakasının kaldırılması istenemez...”. Y. 2. HD. 04.04.1997 gün ve 1997/2513E., 1997/2820K., ŞENER; s.155.

ortadan kalkar¹⁵⁰. Nafaka alacaklısının evlilik akdi olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması halinde yoksulluk nafakası mahkeme kararı ile kaldırılır. Resmi nikah olmaksızın dini nikahla yaşayanlar da bu kapsam içerisindedir¹⁵¹.

Nafaka alacaklısının, yoksulluk nafakası takdir edildiği dönemdeki yoksulluğunun kalkarak asgari ücret düzeyinde düzenli bir gelir elde etmesi veya nafaka yükümlüsünün ödeme gücünün ortadan kalkması durumunda yoksulluk nafakası mahkeme kararı ile ortadan kaldırılır. Ancak, eşin ekonomik durumunun nafaka veremeyecek düzeyde olduğu veya alacaklının yoksulluk halinin sona erdiği ispat edilemediği takdirde yoksulluk nafakasının kaldırılması talep edilemez. Nafaka alacaklısı yoksulluk nafakası aldıktan sonra, bir işe girse veya maaş alsada dahi almış olduğu bu maaşın onu yoksulluktan kurtarıp kurtarmadığına bakılmalıdır. Geliri, yoksulluktan kurtaracak düzeyde değilse, nafakanın kaldırılması talebinde bulunulamaz. Nafaka alacaklısının ailesinin zenginliğini ileri sürerek yoksulluk nafakasının kaldırılmasını isteyemez¹⁵².

¹⁵⁰ AKINTÜRK; s.300, ÖZTAN; s.392, TEKİNAY; s.267.

¹⁵¹ OĞUZMAN/DURAL; s.148.

“... Davacı ve karşı davalı kadın, başka biri ile evlilik dışı yaşamaktadır. Bu nedenle kadının açtığı yoksulluk nafakasının arttırılması davasının reddi, kocanın açtığı yoksulluk nafakasının kaldırılması davasının kabulü ve nafakanın kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” Y. 2.HD. 26.05.2003 gün ve 2003/6834 E., 2003/7651K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.334.

“... Toplanan delillerden; kadının bir başkası ile karı-koca gibi yaşadığı ve ihtiyaçlarının bu kişi tarafından karşılandığı anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında davacı yararına, tedbir ve yoksulluk nafakası takdir edilemez...” Y.2.HD. 06.02.2003 gün ve 2003/37E., 2003/1724K., ÖZÜĞÜR;Nafaka,s. 346.

¹⁵² “... Yoksulluk nafakası alan eşin sonradan dul maaşı alması halinde yoksulluk nafakasının kaldırılması gerekir. Ancak, bu maaş onu yoksulluktan kurtarmıyorsa yoksulluk nafakasına hükmolunacaktır...” Y. 2. HD. 21.02.2001 gün ve 2001/2-162 E., 2001/185 K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.392-393.

“... Davacı kadının çalıştığı, en azından asgari ücret düzeyinde muntazam gelir elde ettiği sabittir. Bu seviyede bir gelir elde eden kişinin artık muavenete muhtaç olduğunun ve yoksulluğunun devam ettiğinin kabulü hayatın olağan akışına aykırıdır. Davacı için erkeğin yoksulluk nafakası ödemesi, hele hele bu nafakanın artırılması hakkaniyet kuralları ile bağdaşmaz...” Y. 2.HD. 21.11.1995 gün ve 1995/11857E., 1995/12547K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.493.

“...İrat şeklindeki yoksulluk nafakası, nafakayı gerektiren sebep ortadan kalkar ya da önemli ölçüde eksilirse iradın indirilmesi veya kaldırılması mümkündür. Toplanan delillere göre, davacının kirada üç taşınmaz malı bulunduğu anlaşılmıştır. Şu durumda yoksulluk nafakasını gerektiren sebep önemli ölçüde azalmış olduğundan davanın reddi gerekirken kabulü yasaya aykırıdır...”. Y.2. HD. 05.02.1995 gün ve 1995/13409 E., 1995/904K., ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.494.

“... Boşanma olsa bile, yoksulluğa düşen eşin bakımından birinci derecede koca sorumludur. Koca, davalının ailesinin zenginliğinden bahisle yoksulluk nafakasının kaldırılmasını isteyemez...” Y. 2.

Yoksulluk nafakası alan eşin, haysiyetsiz hayat sürmesi halinde de mahkeme kararı ile yoksulluk nafakası kaldırılır. Kadın ticareti yapma, hayat kadını olarak çalışma, uyuşturucu ticareti yapma haysiyetsiz hayat sürme kavramına örnek olarak gösterilebilir¹⁵³.

Yoksulluk nafakasının bir diğer sona erme sebebi de zamanaşımıdır. Yoksulluk nafakası toptan veya irat olarak karara bağlandığı takdirde, nafaka alacaklısı, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren on yıl süre ile nafaka yükümlüsünden istemde bulunabilir. Burada, takip konusu alacağın dayanağı olan ilam üzerindeki son işlem tarihi ile, ilamlı takip tarihi arasında on yıllık zamanaşımı süresinin geçip geçmediğine bakılmalıdır (İİK. mad. 39/1). İlamlar on yıllık zamanaşımına tabidir ve buradaki zamanaşımı ilamın takibe konulduğu tarihten itibaren başlar. Zamanaşımına uğramış bir ilam takibe konulduğu takdirde, borçlu icra tetkik merciinden ilamın geri bırakılmasını isteyebilir¹⁵⁴.

5. Yoksulluk Nafakasının Diğer Nafaka Türleri İle Mukayesesi

A. Yardım Nafakası ve Yoksulluk Nafakası

a)Yardım nafakası ile yoksulluk nafakasının karşılaştırılması gerekirse; yardım nafakası karşılıklıdır. Yoksulluk nafakası ise bakım nafakası türü olduğundan tek taraflıdır.

b) Yoksulluk nafakasının talep edilebilmesi için boşanma sonucu eşlerden birinin yoksulluğa düşmesi şartı gerekirken, yardım nafakasında, taraflardan birinin zaruret halinde bulunması diğerinin ise düz hat hısımlı olmak kaydıyla ödeme gücünün bulunması ve kardeşler arasında ise nafaka borçlusu kardeşin varlıklı olması gerekir.

HD. 12.02.1998 ve 1998/1250E., 1998/1438K., ÖZUĞUR; Nafaka, s.453.

¹⁵³ KÖPRÜLÜ/KANETİ; s.197.

¹⁵⁴ KURU/ASLAN/YILMAZ; s.421-422.

c) Yoksulluk nafakasında, nafaka alacaklısının kusurunun diğer eşten daha ağır olmaması gerekir. Yardım nafakasında ise, zarurete düşmenin kişinin kendi kusuruyla olup olmamasının önemi yoktur. Ancak burada, nafaka alacaklısının, borçluyu zor duruma sokma kastı ile hareket etmemesi ve zaruret halinin kendi tembelliği nedeniyle olmaması gerekir.

d) Yoksulluk nafakasına irad veya sermaye şeklinde hükmedilebilir. Yardım nafakasına irad şeklinde hükmolunabilir. Yoksulluk nafakasında nafaka miktarı, hak sahibinin yoksulluğa düşmesini engelleyebilecek oranda olmalıdır. Yardım nafakasında ise, alacaklının talep edebileceği nafaka miktarı kendisinin geçimi için gerekli olan zaruri miktarı aşamaz.

e) Yoksulluk nafakasına boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren hükmolunur. Yardım nafakasına ise, talep tarihinden itibaren hükmolunur.

Her iki nafaka için de koşulların varlığı halinde, artırılması ve azaltılması ve hatta kaldırılması taleplerinde bulunulabilir.

B. Tedbir Nafakası ve Yoksulluk Nafakası

a) Tedbir nafakasına boşanma veya ayrılık davası açılmadan önce hükmedilebileceği gibi, boşanma veya ayrılık davası açıldıktan sonra da hükmedilebilir. Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için boşanma davasının kesinleşmiş olması gerekir.

b) Tedbir nafakası isteminde eşlerin kusurlarının önemi yoktur. Eski Medeni Kanuna göre tedbir nafakası kocanın bakım yükümlülüğünün bir sonucudur ve kusurun araştırılmasına gerek yoktur. Yeni Medeni Kanun eşlerin eşitliğini getirdiği için şu an, her iki eşin de tedbir nafaka talep etmesi mümkündür. Kusur araştırması yapılmasına gerek olmadığı hususu halen devam etmektedir. Yoksulluk nafakasında ise, nafaka talebinde bulunacak eşin diğer eşten daha ağır kusurunun bulunmaması gerekmektedir.

c) Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka talep edenin boşanma sonucu yoksulluğa düşmesi gerekir. Tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için ise böyle bir koşul söz konusu değildir.

d) Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka alacaklısının talebi gerekirken, tedbir nafakasına boşanma veya ayrılık davası sırasında hakim re'sen takdir eder.

e) Tedbir nafakasına dava tarihinden itibaren hükmedilir ve boşanma hükmü ile birlikte son bulur. Yoksulluk nafakasına ise, boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren kural olarak süresiz biçimde hükmolunur.

f) Tedbir nafakası miktarının, evlilik birliği devam ederken karı-kocanın birlikte sürdürdükleri hayata uygun bir yaşam tarzını sağlayacak düzeyde olmalıdır. Yoksulluk nafakasında ise, alacaklının zaruri geçim ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda belirlenmesi gerekir.

Nafaka miktarının belirlenmesinde, her iki nafaka türünde de diğer eşin ekonomik gücü ile alacaklının ihtiyaçları arasında hakkaniyete uygun bir denge kurulmaya çalışılır.

C. İştirak Nafakası ve Yoksulluk Nafakası

a) İştirak nafakası ana-baba olmanın doğal sonucudur. Boşanma veya ayrılık kararıyla birlikte müşterek çocuğun velayeti eşlerden birine verilir. O tarihten itibaren velayet kendisine verilen eş çocuğun bakımından sorumludur. Ancak, diğer eş hakim tarafından takdir edeceği miktarda çocuğun bakımına iştirak ile yükümlüdür (MK. mad.182/2). Yoksulluk nafakası ise, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşülmesi halinde eş tarafından talep edilebilecek bir nafakadır.

b) İştirak nafakası da yoksulluk nafakası gibi boşanma davası ile birlikte istenebileceği gibi, boşanma davasından sonra da talep edilebilir.

İştirak nafakası boşanma davası ile birlikte istenmişse boşanma hükmünün kesinleşmesiyle, boşanma davasından sonra istenmişse dava tarihinden itibaren işlemeye başlar. Yoksulluk nafakası ise, kararın kesinleştiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.

c) Kural olarak, iştirak nafakası çocuğun reşit olmasına veya eğitimi tamamlanana kadar devam eder. Yoksulluk nafakası ise süresiz hükmedilebilir.

d) Hakim talep olmasa dahi, boşanma davası devam ederken re'sen iştirak nafakasına hükmedebilir. Yoksulluk nafakasında ise hakim taleple bağlı olduğundan talep olmadığı taktirde re'sen yoksulluk nafakasına hükmedemez.

e) Her iki nafakaya da boşanma halinde hükmedilir. Her iki nafakada da nafaka yükümlüsü eşin mali gücü oranında nafakaya hükmedilir. Nafaka yükümlüsü eşin yoksul olması halinde iştirak nafakasına da yoksulluk nafakasına da hükmedilmez.

f) İştirak nafakası ana-baba olmanın getirdiği bir yükümlülük olduğundan kusur araştırması yapılamaz. Yoksulluk nafakasında ise, nafaka talebinde bulunan eşin diğer eşten daha ağır kusurlu olmaması gerekir.

II. YOKSULLUK NAFAKASINDA USUL HÜKÜMLERİ

1. Taraflar

Yoksulluk nafakası, amacı gereği şahsa bağlı bir haktır. Kural olarak fiil ehliyetine sahip olan kişi dava ehliyetine de sahiptir. Fiil ehliyetine sahip olan eş, yoksulluk nafakası davasını bizzat açıp yürütebileceği gibi (MK. mad. 9, HUMK. mad. 38) vekil vasıtasıyla da açıp yürütebilir.

Ayırt etme gücü bulunmayanlar için, haksız ve adil olmayan sonuçları önlemek amacı ile, kanuni temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olmayan şahsa bağlı hakkını temsil yolu ile kullanmasına izin verilmesi eğilimi vardır. Dolayısıyla kanuni temsilci, temyiz kudretine sahip olmayan eş yerine, (örneğin akıl hastası olan eş) nafaka davası açabilecek veya boşanma davası esnasında nafaka isteminde bulunabilecektir.

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Yoksulluk nafakası, yoksulluk nafakasının arttırılması ve azaltılması, kaldırılması davalarında görevli 4787 Sayılı Kanun 2 ve 4. maddeleri gereğince, Aile mahkemesi veya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yapılan belirlemeye uygun Aile mahkemesi sıfatıyla görevlendirilen Asliye Hukuk Mahkemesidir¹⁵⁵.

Yoksulluk nafakası boşanma davası ile birlikte veya boşanma davası sırasında istenilmiş ise yetkili mahkeme boşanma davasına bakan Aile Mahkemesidir. Boşanma davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir (MK. m. 168). Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (MK. m. 177). Buna göre, boşanmadan sonra açılacak yeni nafaka davaları ya da hükmedilmiş nafakanın artırılması veya azaltılması davalarında nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesini yetkili kılmaktadır¹⁵⁶. Bu sayede uygulamada genellikle ekonomik ve mali açıdan zayıf olan nafaka alacaklısının, nafaka yükümlüsünün bulunduğu yer mahkemesine harcama yapmak suretiyle gelerek dava açma zorunda kalması önlenmek istenmiştir. Bu yetki kuralı zayıf durumdaki eş i korumak amacı ile getirilmiştir.

¹⁵⁵ ÖZÜĞÜR; Nafaka, s.293-294.

¹⁵⁶ "... Boşanma davalarından sonra açılacak nafaka davalarında nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir (MK mad.177). Davalının yetki itirazında gösterdiği yetkili mahkemesi doğru değildir (HUMK mad.23). yetki ile itirazın reddi gerekirken kabulü ve yazılı şekilde hüküm bulunmamıştır...". Y.2.HD. 18.02.2002 gün ve 2002/1181E., 2002/2172K., ÖZÜĞÜR; s.376.

3. İspat Yüğü

MK. mad. 6 gereğince, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. Bu genel kural gereğince, yoksulluk nafakası davasında taraflar kendi iddialarını ispatla yükümlüdür.

Eş, boşanma davası ile birlikte veya boşanma davası devam ederken yoksulluk nafakası isteminde bulunması halinde, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşeceğini; boşanma davası kesinleştikten sonra nafakası isteminde bulunulması halinde, boşanma davasının kesinleştiği tarihte yoksulluğa düştüğünün ispatı gerekir.

Nafaka yükümlüsü ise, yoksulluk nafakası ödeyecek mali gücü olmadığını, davacının kusurunun daha ağır olduğunu iddia edemiyorsa bunu ispat etmek zorundadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. YOKSULLUK NAFKASI VE TAZMİNAT İLİŞKİSİ

1. Maddi Tazminat

Maddi tazminat, kişinin malvarlığında, isteği dışında meydana gelen eksilmenin karşılanması için, zararlar sorumlu olanın, yerine getirmekle yükümlü olduğu bir edimdir. Zarar verici eylemin işlenmesinden sonra bir malvarlığının durumu ile o eylem gerçekleşmeseydi, aynı malvarlığının gösterecek olduğu durum arasındaki farka zarar denildiğinden, bu eksikliği ortadan kaldırmayı ve zarara uğrayanın ekonomik durumunu dengeleyen araç da tazminattır¹⁵⁷.

MK. mad. 174/1 hükmü ile, boşanma yüzünden mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu eşin, maddi tazminat talebinde bulunabileceği belirlenmiştir. Bu hüküm gereğince, maddi tazminat talebinde bulunulabilmesi için, boşanmaya neden olan olaylarda, tazminat talebinde bulunan eşin kusursuz veya diğer eşten daha az kusurlu olması ve bu kusurun boşanmaya neden olacak ağırlıkta olmaması gerekmektedir¹⁵⁸. Her iki eşin kusursuz veya eşit kusurlu olmaları halinde de tazminat isteyemeyeceği madde hükmünden açıkça anlaşılmaktadır. Az kusurlu eşin maddi tazminat isteyebilmesi mümkündür ancak BK. mad.44 gereğince, bu kusur oranında maddi tazminattan indirim yapılacaktır.

Boşanma davasında, şartların gerçekleşmesi halinde maddi tazminat ile nafaka bir arada istenebilecektir¹⁵⁹. Ancak, maddi tazminat ile birlikte nafakanın istenebileceği durumlarda maddi tazminat istenmesi daha yararlıdır. Zira maddi tazminat geleceğe ait nafaka menfaatlerini de

¹⁵⁷ KARAHASAN; s.61.

¹⁵⁸ FEYZİOĞLU; s.403-404, ÖZTAN; s.351-352.

¹⁵⁹ CAMCI; s. 65, TEKİNAY; s.265.

kapsamaktadır ve yoksulluğa düşme şartı aranmamaktadır¹⁶⁰. Maddi tazminat, yitirilen nafaka menfaatlerini de kapsadığından, yoksulluk nafakası talep eden taraf lehine önceden maddi tazminata hükmolunmuş ise, maddi tazminat ile yoksulluktan kurtulacağından yoksulluk nafakasına hükmolunamaz¹⁶¹.

Boşanma halinde diğer eşten maddi tazminat alan eşin, ekonomik durumunda önemli iyileşme sağlanması sonucu, çok istisnai haller dışında, yoksulluk içerisinde olduğunu söylemek zordur. Bu edenle mahkeme öncelikle, koşulları olduğu takdirde maddi tazminata karar vermelidir. Bundan sonra, hükmedilen maddi tazminatın davacının ekonomik durumundaki değişikliğe bakılarak yoksulluğun devam edip etmediği tespit edilmelidir. Bu değerlendirme yapılmadan maddi tazminat ile birlikte nafakaya hükmedilmesi sebepsiz zenginleşmeye sebep olabilecektir¹⁶².

Ancak, maddi tazminatın yoksulluktan kurtarmaya yetmediği hallerde, nafaka ve tazminat talebinde bulunan eşin başka da bir geliri bulunmadığı takdirde yoksulluk nafakasına da hükmedilebilir. Zira yoksulluk nafakası ile maddi tazminatın birlikte verilmesini engelleyen yasal bir hüküm yoktur¹⁶³.

Diğer eşin kusursuz olması nedeniyle tazminat talep edilemediği veya tazminat talebinde bulunan eşin az kusurlu olması durumunda, kusuru oranında yapılan indirimden dolayı tazminat düşük tutuluyorsa yoksulluk nafakası talep edilebilir¹⁶⁴.

Maddi tazminat talebi, boşanma davasında talep edilebileceği gibi boşanma davası sonrasında da açılacak yeni bir dava ile de talep edilebilir¹⁶⁵. MK. mad. 178 gereğince, boşanma davasından sonra açılacak

¹⁶⁰ ANSAY, Tuğrul; “Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk”, s.268, Konya 1991.

¹⁶¹ ÇAKIN; s.138, OĞUZMAN/DURAL; s.145.

¹⁶² KALELİ/YALÇINKAYA; s.1822.

¹⁶³ ERGENEKON; s.138.

¹⁶⁴ ÇAKIN; s.138, OĞUZMAN/DURAL; s. 145–146, ÖZTAN; s.306.

¹⁶⁵ EVREN/TOPÇU; Gerekçe, s.133.

maddi tazminat davası, boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde açılmalıdır.

2. Maddi Tazminat İle Nafaka Arasındaki Temel Farklar

a) Maddi tazminat talep edilebilmesi için talepte bulunan tarafın kusursuz veya az kusurlu olması gerekir. Yoksulluk nafakasinda ise, nafaka talebinde bulunan eş eşit kusurlu olsa dahi nafaka isteyebilir.

b) Tarafların her ikisinin de kusursuz olması halinde maddi tazminata karar verilemez. Yoksulluk nafakasinda ise, tarafların kusursuz olması halinde de nafakaya hükmedilebilir (Örn; eşlerden birinin akıl hastası olması hali) .

c) Maddi tazminatta, az kusurlu olan tarafın kusur oranı tazminatta indirim sebebidir. Yoksulluk nafakasinda ise, kusur oranı nafakadan indirim nedeni değildir.

3. Manevi Tazminat ve Yoksulluk Nafakası

Manevi tazminat, MK. 174/2 maddesinde düzenlenmiştir. Bu hüküm gereğince, boşanmaya sebebiyet veren olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan uygun miktarda manevi tazminat ödenmesini isteyebilir. Manevi tazminata hükmedilebilmesi için kusursuz eşin kişilik haklarının ağır ölçüde saldırıya uğraması gerekir. Burada kişilik haklarına ağır ölçüde saldırı yeterli olup kusurun özel ağırlığı gerekli değildir. Kusur hafif olsa dahi eş manevi tazminatla sorumlu tutulmuştur¹⁶⁶. Buradaki kişilik haklarından kasıt şahsiyet haklarıdır. Şahsiyet hakları ise ruhi ve bedeni bütünlük, hürriyet, şeref, nesep, sıhhat gibi şahsa bağlı haklardır¹⁶⁷.

¹⁶⁶ KARAHASAN; s. 301.

¹⁶⁷ “... Kocanın kadını bıçakla yaraladığı, kocanın davacıyı dövdüğü ve fena muamele yaptığı mahkemece nazara alınmış olmasına göre manevi tazminat isteği yerindedir...”. Y.2. HD. 31.01.1964

Boşanma nedenlerini yaratan, boşanmanın dayandığı olaylara davranışları ile neden olan kusurlu eş kişilik haklarına ağır ölçüde saldırı da gerçekleşmiş olursa manevi tazminat ile sorumlu tutulur. Burada hafif kusuru bile yeterlidir¹⁶⁸.

Manevi tazminat eşin tamamen kusursuz olması zorunlu değildir. Eş, boşanmaya neden olacak derecede kusurlu bulunmamakla birlikte hafif kuruları varsa bu durum tazminat miktarının belirlenmesinde göz önüne alınır. Ancak hafif kusurlu bulunması manevi tazminat talebinde bulunulmasına engel değildir¹⁶⁹.

Manevi tazminat davası boşanma davası ile birlikte istenebileceği gibi 22.01.1988 gün ve 1988/5 E., 1988/1 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu kararı gereğince boşanma hükmünün kesinleşmesinden sonra kabahatsiz eş tarafından boşanmaya neden olan olaylara dayanılarak bir yıllık zaman aşımı süresi içerisinde talep edilebilir.

gün ve 1964/347 E., 1964/521 K., KARAHASAN; s. 302.

“... Davacının bir başka kadınla olduğu belirlenmiş ve bu sadakatsizlik davalının kişisel haklarını zedelediği dikkate alınmadan uygun miktarda manevi tazminata hükmedilmemiş olması doğru bulunmamıştır...”. Y.2. HD. 29.11.1994 gün ve 1994/10093 E., 1994/11655 K., KARAHASAN; s. 307.

¹⁶⁸ “... Kocanın eşini on beş gün işinden kalacak şekilde, kulak zarını zedelemesi pek fena muamele olgusunu oluşturmaktadır. Boşanmada kusurlu olan eşin koca olduğunun kabulünde zorunluluk vardır...”. Y.2. HD. 29.06.1992 gün ve 1992/7261 E., 1992/7408 K., KARAHASAN; s.311 (Dipnottan aynen alıntı).

¹⁶⁹ FEYZİOĞLU; s 317., YALÇINKAYA/KALELİ; s.1788

“... Davalı kadının kocasının yüzünü tırnakladığı ve küfür ettiği gerçekleşmiş, mahkemece de kadın da kusurlu bulunarak kocanın boşanma davası kabul edilerek boşanamaya karar verilmiş olmasına göre kadının yararına manevi tazminata hükmedilmesi yanlıştır...”. Y.2. HD. 30.04.993 gün ve 1993/3775 E., 1993/4504 K., KARAHASAN; s. 315.

II. TÜRK MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKUNDA NAFKA VE YOKSULLUK NAFKASINA UYGULANACAK HUKUK

1. Genel Olarak

Dünya’da birbirinden farklı özellikler taşıyan pek çok hukuk sistemi mevcuttur. Her toplumun sosyal, ekonomik, siyasal yapısına göre farklılıklar arz etmektedir. Yabancı unsur taşıyan bir uyumsuzlığa hangi hukukun uygulanacağı hususu Milletlerarası Özel Hukukun doğumuna neden olmuştur¹⁷⁰.

Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu 1. maddesi kanunun kapsamını belirlemektedir. Yabancılik unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi bu kanun kapsamındadır. Aynı maddenin ikinci fıkrası, Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümlerini saklı tutmuştur. Burada, milletlerarası sözleşme hükümleri saklı tutulduğundan, nafakaya uygulanacak hukuk ile ilgili taraf olunan milletlerarası sözleşme ile Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun çatışması olduğunda hangisinin uygulanacağı konusunda iki farklı görüş vardır.

Bir görüşe göre; 1982 Anayasası 90. maddesi gereğince, milletlerarası sözleşmeler kanun hükmü niteliği taşıdığından kanun hükmü ile eşdeğerdir¹⁷¹.

Diğer bir görüşe göre ise, Anayasanın 90. maddesindeki hükümden kanun ile milletlerarası sözleşmelerin eş değer olduğu sonucu çıkarılamaz. Buradaki amaç, bir milletlerarası sözleşmeye dayanarak uyumsuzluğu çözme durumunda kalan mahkemeleri kuşkudan kurtarmaktır. Türk hukuk düzeninde milletlerarası sözleşmeler yürütmenin bir işlemi olan kararname ile

¹⁷⁰ RUHİ; s.135.

¹⁷¹ ÖZBUDUN, Ergun; “Türk Anayasa Hukuku” s. 354, 4. Baskı, Ankara 1995.

onaylanmaktadır. Bu nedenle, kanun ile milletlerarası sözleşme arasında çatışma çıktığında milletlerarası sözleşmeler kanundan üstün durumda olduğundan sözleşmenin uygulanması gerekir¹⁷². Yine, Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi arasında çatışma olduğunda uluslar arası hukukun üstünlüğü kuralı gereğince, Anayasanın sözleşmeye uygun yorumlanması gerektiğini kabul edenler de mevcuttur¹⁷³.

Kanun hükümleri ile milletlerarası sözleşme hükümlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda, kanaatimce de milletlerarası sözleşmelere öncelik verilmelidir.

2. Yoksulluk Nafakasına Uygulanacak Hukuk

Yoksulluk nafakası, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek ağır kusurlu olmayan eşin, geçimi için diğer taraftan süresiz olarak talep edebileceği nafakadır.

MÖHUK mad. 13/3 gereğince, “Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri eşlerin müşterek hukukuna tabidir. Eşlerin vatandaşlıkları farklı ise, ikametgah hukuku, bulunmadığı takdirde müşterek mutad meskenleri hukuku bununda bulunmaması halinde Türk Hukuku uygulanır. Geçici tedbir niteliğinde olmayan boşanma ve ayrılıkla ilgili nafaka istemleri boşanma ve ayrılık hakkında yetkili olan hukuka tabidir”.

Milletlerarası unsur içeren boşanma ya da ayrılık talebinde hakim, bu maddedeki bağlama kuralına göre yetkili hukuku belirleyecektir. Öncelikle müşterek milli hukuklara bakacak, bu yoksa ikametgaha bakaca, bulunmaması halinde müşterek mutad meskenlerine bakacak ve en son olarak Türk Hukuku’nun uygulanmasına karar verecektir.

¹⁷² TEZİÇ, Erdoğan; “ Anayasa Hukuku”, s.8, 3. Baskı, İstanbul 1996.

¹⁷³ TEZİÇ; s.9.

Kanun 13/3 maddesi ikili bir ayırım yapmıştır. Geçici tedbir niteliğinde olan istemler ve geçici tedbir niteliğinde olmayan istemler olarak ayrılmıştır. Yoksulluk nafakasına boşanma davası sonunda hükmedilmektedir. Bu nedenle, yoksulluk nafakası geçici tedbir niteliğinde değildir ve boşanma ve ayrılık hakkında yetkili hukuka tabidir¹⁷⁴.

¹⁷⁴ ÇELİKEL, Aysel; “Milletlerarası Özel Hukuk”, s.213, 6.Bası, İstanbul 2000, NOMER, Ergin; “Devletler Hususi Hukukunda Nafaka”, s.227, İstanbul 1967.

SONUÇ

Nafaka, dini, ahlaki ve sosyal düşünceler sonucu ortaya çıkmış; zaman içerisinde, ekonomik, sosyal gelişmeler ve sosyal devlet anlayışı kavramının gereği olarak nafaka yükümlülüğü yasal düzenlemelere konu yapılmıştır. Böylelikle hukuki nitelik kazanmıştır.

Türk Medeni Kanununda nafakalar, bakım ve yardım nafakaları olarak iki ana gruba ayrılmış ve nafakadan sorumlu olacak kişiler sınırlı olarak belirlenmiştir. Bu belirlemeler gereğince, nafakadan sorumlu kişiler; ana, baba, kardeşler, reşit olan çocuklar, karı ve kocadır.

Bakım nafakaları, toplumun temelini teşkil eden aile bireyleri arasındaki yardımlaşma ve bakım sorumluluklarının yerine getirilmesi için düzenlenmiştir. Aile bireylerinden zarurete, yardıma, desteğe ihtiyaç duyanları ve yoksulluğa düşenleri zor durumdan kurtarmak amacına dayanmaktadır. Aile içi dayanışmayı sağlamaktadır.

Bakım nafakaları konusunda Eski Medeni Kanunda ilk sıradaki bakım yükümlüsü koca ve babadır. Koca, evlilik birliğinde çocuklarının ve karısının bakımı ile yükümlü kılınmıştı. Bu yükümlülüğünü yerine getirmediği durumlarda kanunda düzenlenen bakım nafakaları ile yükümlülüğünün yerine getirmesi sağlanmakta idi. Eşinin ve çocuklarının bakım yükümlülüğünü yerine getirmeyen babaya karşı, evlilik birliğinin devam ettiği hallerde ve boşanma ve ayrılık davası açılması halinde kendini göstermektedir. Kocanın (babanın) bu bakım yükümünün kapsamı mali gücü ile orantılıdır. Koca, ekonomik gücü oranında çocuklarının ve eşinin bakımına katkıda bulunmalıdır. Baba, sahîh nesepli çocuklarda birinci derecede bakım yükümlüsüdür. Gayri sahîh nesepli çocuklarda, baba ve çocuk arasında gayri sahîh nesep bağı kurulması halinde baba yine birinci derecede bakım yükümlüsü idi.

Boşanma veya ayrılık davalarında, müşterek çocuğun velayeti eşlerden birine verilir. Velayet kendisine verilen eş, çocuğun bakımından sorumlu olur. Ancak, diğer eşe de hakim tarafından, talep üzerine veya re'sen, çocuğun bakımına katkıda bulunması için iştirak nafakasına hükmedilir. İştirak nafakası, velayet kendisine verilmeyen tarafın mali gücü oranında takdir edilir ve çocuğun ihtiyaçları, eğitim ve diğer masrafları göz önüne alınır. Çocuğun ihtiyaçlarına yetecek miktarı aşacak şekilde iştirak nafakasına hükmedilemez.

Yürürlükte bulunan 4721 Sayılı Yeni Medeni Kanun ile eşler arasında “eşitlik” ilkesi benimsenmiştir ve evlilik birliği ile ilgili tüm hükümler eşlerin eşitliği ilkesine göre düzenlenmiştir. Bu ilke gereğince, eski kanundaki kocanın birinci derecedeki bakım sorumluluğu yerine eşlerin, çocukların bakım, eğitim ve gözetiminde eşit sorumlu oldukları; aile birliğinin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlığı ile katılmaları zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenleme ile her ne kadar kadınlar açısından evlilik birliği içerisinde söz hakkı ve talep hakkı sağlanmak amaçlanmakta ise de, okuma yazma oranının çok düşük olduğu, halen okula gönderilmeyen kız çocuklarının olduğu, ekonomik özgürlüğünü kazanamamış kadınların çoğunlukta olduğu ülkemiz şartlarında bunun uygulanması pek mümkün görülmemektedir.

Tezin konusunu teşkil eden yoksulluk nafakası, bakım nafakasının bir türüdür ve MK. mad. 175 v.d.maddelerinde düzenlenmiştir. Yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan eşin, kusuru daha ağır olmamak şartıyla diğer eşin mali gücü oranında süresiz olarak talep edebileceği bir nafakadır.

Yoksulluk nafakası istenebilmesi için gerekli koşullar bu hüküm ile belirlenmiştir. Bu koşullardan biri, nafaka talebinde bulunacak eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olmasıdır. Kanun, yoksulluğa düşecek olma koşulunu getirmekle beraber, bu kavrama açıklık getirmemiştir. Bu belirsizlik Yargıtay içtihatları ile açıklık kazanmıştır. Bu yerleşik içtihatlar gereğince,

nafaka talebinde bulunan eşin, yoksul olarak nitelendirilebilmesi için, asgari ücretten az gelirin olması gerekmektedir. Yoksulluk kavramının asgari ücret kriterine dayandırılması ise, kanaatimce uygun bir çözüm değildir. Zira, ülkemiz ekonomik ve sosyal durumu göz önüne alındığında, asgari ücretle bireylerin temel ihtiyaçlarının bir kısmı dahi karşılanamamaktadır. Ayrıca, paranın satın alma gücü karşısında asgari ücret yetersiz kalmaktadır. Açlık sınırının dahi altında bulunan asgari ücrete göre yoksulluk kavramının belirlenmesi nafakanın sağlamak istediği amaca uzak kalmaktadır. Yoksulluk nafakasının, ülkemizdeki ekonomik durumlar, paranın satın alma gücü, bireylerin temel ihtiyaçları göz önüne alınarak hakim tarafından hakkaniyet ilkesine göre değerlendirilmesi daha uygun olacaktır.

Yoksulluk nafakası, kanun gereği süresiz olarak istenebilir. Ancak, bu durum tarafların ekonomik durumundaki değişiklikler, yeni evlilik ve haysiyetsiz hayat sürme gibi nedenlerle artırılıp, azaltılabilir ve kaldırılabilir.

Yeni Medeni Kanun ile getirilen eşitlik ilkesinin bir diğer yansıması ise erkeğin nafaka talebinde kendini göstermektedir. Eski kanun gereğince, erkeğin yoksulluk nafakası talep edebilmesi için, kadının hali refahta olması gerekliliği kabul edilmiştir. Yeni düzenlemeyle ise, eşitlik ilkesi gereği, bu şart kaldırılmış ve karı kocaya, eşit koşullarda yoksulluk nafakası talep imkanı sağlanmıştır.

Yoksulluk nafakası, boşanma davasından sonra da talep edilebilmektedir. Ancak, nafakanın boşanma davasından sonra talep edilebilmesinde bir yıllık zamanaşımı süresi söz konusudur. Yoksulluk nafakası talebinde bulunacak eş, boşanma davası kesinleştikten sonra bir yıl içerisinde dava açmalıdır. Bu düzenleme, tarafların boşanma davasından sonra uzun süre nafaka tehdidi altında olmasının engellenmesi açısından oldukça yerindedir.

Yoksulluk nafakasının ödenmesinde iki yöntem söz konusudur. Nafaka, irad şeklinde ödenebileceği gibi, toptan olarak da ödenebilir. Bu

ödeme şekli tarafların talebine ve mali durumuna göre hakim tarafından belirlenmektedir. Bu ödeme şekilleri, taraflardan birinin ölmesi halinde önem kazanmaktadır. Zira, nafaka borçlusunun ölümü halinde irad şeklinde hükmedilen nafaka kesilmektedir. Bu durumda nafaka alacaklısı, nafaka borçlusunun ölüm tarihine kadar ödememiş olduğu nafakaları mirasçılarından talep edebilecektir.

Eski Medeni Kanundan farklı olarak, Yeni Kanunda, istem halinde, nafakanın gelecek yıllarda tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına göre ne miktarda ödeneceği karara bağlanabilecektir. Bu hüküm, usul ekonomisi açısından da oldukça yerindedir. Zira, ülkemizin enflasyonist bir ülke olması sebebiyle, nafaka alacaklıları ve yükümlüleri hemen hemen her yıl uyarlama talebinde bulunmaktadır. Bu hüküm ile hem tarafların mahkeme masrafı külfeti ortadan kaldırılmış hem de mahkemelerin iş yükü hafifletilmiştir.

Yoksulluk nafakası ile, koşulları mevcut olduğu takdirde, maddi tazminat ve manevi tazminat talep edilebilecektir. Ancak, maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının birlikte istendiği durumlarda veya maddi tazminata daha önce hükmedildiği takdirde, yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için, nafaka talebinde bulunanın maddi tazminata rağmen yoksulluğunun devam etmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak; yapmış olduğum bu çalışmada yoksulluk nafakası kavramı, koşulları, hükümleri, tazminatla olan ilişkisi, Eski Kanun ve Yeni Kanun arasındaki farklılıklar, doktrin ve yargı kararlarının bu konudaki bakışları incelenmiştir. 4721 Sayılı yeni Medeni Kanun ile taraflar arasında eşitlik ilkesi benimsenmiş, eşleri eşit yükümlülükler getirilmiştir. Çağdaş düzenlemeler mevcut olmasının yanında, ülkemizdeki sosyokültürel yapı, ekonomik zorluklar ve ataerkil aile yapısı içerisinde uygulanabilirliği tartışmaya açıktır. Kanaatimce, ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik gerçekleri yansıtılamadığından ihtiyaçları tam anlamda karşılamamaktadır.

KAYNAKÇA

AKINTÜRK, Turgut

2002 *Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku*, 2. Cilt, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul

ANSAY, Tuğrul

1991 *Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk*, Konya

ATEŞ, Mustafa

1998 *"Medeni Kanun'da Yapılan Son Değişiklikler Işığında Yoksulluk Nafakası"*, S.4, C.XXIV, YD

BAŞAKLAR, Emin;

1974 *Nafaka Davaları*, Ankara

BÜHLER/SPÜHLER,

"Familienrecht", 1. Abt., Ehe recht, Teilbd.1,2.Hälfte, Bern,1980

CAMCI, Ömer

1998 *Boşanma Tazminatı ve Yoksulluk Nafakası*, İstanbul

CİN, Halil

1991 *Tarih Boyunca Kadının Hukuki Statüsü Açısından Türk Kadınının Durumuna Kısa Bir Bakış*, Konya

ÇAKIN, Akın

1999 *Evlilik Birliğinin Temelden Sarsılması Nedenleri*, Ankara

ÇELİKEL, Aysel;

"Milletlerarası Özel Hukuk", 6.Bası, İstanbul 2000

DOĞANAY, İsmail

1961 *Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları*, Ankara

ERDEM, Sibel

1992 *Yoksulluk Nafakası*, İstanbul

EREN, Fikret

1998 *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, Gözden Geçirilmiş 6. Bası, İstanbul

ERGENEKON, Yılmaz

1966 *Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları*, Ankara

EVREN, Mahmut Tefik ve S.E. TOPÇU
2002 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun, İstanbul

FEYZİOĞLU, Necmettin Feyzi
1986 Aile Hukuku, Yeniden Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, İstanbul

GRASSİNGER, Elçin
1997 “Boşanma Davalarında Eşlerin Boşanmanın Tali Sonuçlarına İlişkin Konularda Anlaşma Yapmaları ve Konu İle İlgili İsviçre Federal Mahkemesinin Kararı”, S.3, C.LV, İHFM, Türkan Rado’ya Armağan, İstanbul

HİNDERLING/STECK;
“Das schweizerische Ehescheidungsgesetz, 4. Auflage, Zürich, 1995

KALELİ, Şakir
1978 “Nafaka Davaları”, YD, Sayı 1

KALELİ, Şakir ve N. YALÇINKAYA
2000 Yeni Boşanma Hukuku, Cilt II, Ankara.

KARAHASAN, Mustafa Reşit
2001 Tazminat Hukuku, İstanbul
KİPER, Osman
1997 Tüm Yönleriyle Boşanma Davaları, Ankara.

KÖPRÜLÜ, Bülent, S. KANETİ
1989 Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, İstanbul

KURU, Baki, R. ASLAN ve E. YILMAZ
2001 İcra ve İflas Hukuku, 14. Baskı, Ankara

NOMER, Ergin;
“Devletler Hususi Hukukunda Nafaka”, İstanbul 1967

OĞUZMAN, Kemal ve M. DURAL
1998 Aile Hukuku, İstanbul

OĞUZMAN, Kemal ve .Ö. SELİÇİ
1992 Eşya Hukuku, 6. Bası, İstanbul

ÖZBUDUN, Ergun;
1995 Türk Anayasa Hukuku, 4. Baskı, Ankara

ÖZTAN, Bilge
2000 Aile Hukuku, 3. Baskı, Ankara

ÖZUĞUR, Ali İhsan

2000 Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler, Boşanma ve Ayrılık”, Ankara

ÖZUĞUR, Ali İhsan

2002 *Türk Medeni Kanununun Yeni Düzenlemelerine Göre Gerekçeli-Açıklamalı- İctihatlı Nafaka Hukuku*, 2. Baskı, Ankara

ÖZUĞUR, Ali İhsan

2004 *Nafaka Hukuku*, 3. Baskı, Ankara

RUHİ, Ahmet Cemal

2002 *Türk Hukuku’nda Evlat Edinme ve Evlat Edinme İle İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye’de Tanınması*, Ankara

RUHİ, Ahmet Cemal

2003 *Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili*, Ankara

ŞENER, Esat;

1994 *Uygulamalı-İctihatlı, Nafaka, Velayet, Vesayet, Evlatlık, Babalık*, Ankara

TEKİNAY, Selahattin Sulhi

1990... *Türk Aile Hukuku*, 7. Bası, İstanbul

TEZİÇ, Erdoğan;

1996 *Anayasa Hukuku*, 3. Baskı, İstanbul

TUTUMLU, Mehmet Akif

1991 *Türk Borçlar Hukuku’nda Zamanaşımı ve Uygulanması*, İstanbul

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet

1965 *Türk Medeni Hukuku*, Cilt 2, Aile Hukuku, 5. Bası, İstanbul

YILMAZ, Ejder

1996 *Hukuk Sözlüğü*, 5. baskı, Ankara

ZEVKLİLER, Aydın, B. ACABEY ve E. GÖKYAYLA

2000 *Medeni Hukuk, Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku*, Ankara

ÖZET

Tez çalışmasının konusunu oluşturan yoksulluk nafakası, Türk Hukukunda mevcut nafaka türlerinden bakım nafakası içerisinde yer almaktadır. Bu nafakanın getirilmiş olmasındaki birinci amaç, boşanma nedeni ile yoksulluğa düşecek olan eşe geçinebilmesi için destek sağlamaktır. İkinci amacı ise, eşler arasında evlilik birliği içerisindeki yardımlaşmanın boşanma sonrasında devam etmesini sağlamaktır.

Yoksulluk nafakasına hükmolunabilmesi için gerekli koşullar, kanunda belirlenmiştir. Her ne kadar kanun ile belirleme yapılmış olsa da bazı koşullar tüm ayrıntıları içermediğinden Yargıtay Kararları ve doktrin ile bu hususlara netlik kazandırılmıştır.

4721 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeler nafaka talebinde kadın erkek arasında eşitlik ilkesini benimsemiştir. Aile birliğini oluşturan eşlere eşit bakım, gözetim hükümlülükleri getirilmiştir. Eşitlik ilkesi yoksulluk nafakası talebinde de kendini göstermiş, erkek için mevcut olan kadının hali refahta olma koşulu kaldırılmıştır.

ABSTRACT

The topic of this research, poverty alimony, is placed in care allimony among the current alimony types in Turkish Law. The main reasons to bring this alimony into effect are to provide a support for the divorced woman who may get into poverty due to the divorce, and to maintain the cooperation, existed between the couples during the marriage, also after the divorce.

The provisions to award poverty alimony are established in the law. Even with the provisions stated in the law, since some cases do not include all the details, this issues was shaped by Decisions of Court of Appeals and doctrines.

Regulations broght by 4721 numbered law adopted the principle of equity between man and woman in demand of alimony.